

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ  
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ НИШ

## **Увиђај**

(мастер рад)

Ментор  
Доц. др Иван Илић

Студент  
Ива Крстић М020/17-О

**Ниш, 2020.**

## Садржај

Увод.....	4
1. Појам увиђаја.....	6
2. Нормативно уређење увиђаја у ранијем важећем законодавству .....	10
3. Увиђај у позитивном процесном законодавству.....	13
3.1. Значај увиђаја као доказног средства.....	14
3.2. Предмет увиђаја .....	17
3.2.1. Увиђај лица.....	19
3.2.2. Увиђај ствари.....	20
3.2.3. Увиђај места .....	21
3.3. Криминалистички аспект вршења увиђаја .....	21
3.3.1. Смернице за поступање на лицу места .....	22
3.3.1.1. Лице места .....	22
3.3.1.2. Обезбеђење лица места .....	23
3.3.2. Поступање првог полицијског службеника приликом обезбеђења лица места .....	24
3.3.3. Време вршења увиђаја.....	26
3.3.3.1. Субјекти који учествују у вршењу радње .....	27
3.3.3.2. Предуслови да се увиђај изврши .....	27
3.3.4. Откривањеи доказивање кривичних дела увиђајем и примена савремених метода.....	28
3.3.4.1. Увиђај код кривичних дела против живота и тела .....	28
3.3.4.2. Увиђај код кривичних дела против живота и тела са смртном последицом.....	29
3.3.4.3. Увиђај код кривичних дела против полне слободе .....	30
3.3.4.4. Увиђај код кривичног дела разбојништва .....	31
3.3.4.5. Увиђај код саобраћајних незгода .....	32
3.3.4.6. Увиђај код кривичних дела извршених употребом ватреног оружја.....	33
3.3.4.7. Моделирање места догађаја .....	34

3.3.4.8. Примена 3Д фотографије при вршењу увиђаја.....	36
3.3.4.9. Примена 3Д фотографије при вршењу реконструкције кривичног догађаја .....	39
3.3.5. Фазе увиђаја.....	41
3.3.5.1. Вербално-информативна фаза .....	41
3.3.5.2. Статичка фаза .....	43
3.3.5.3. Динамичка фаза.....	44
3.3.5.4. Записник о увиђају.....	46
3.4. Доказна снага увиђаја .....	47
4. Резултати истраживања .....	49
Закључак .....	55
Литература.....	58

## Увод

Ако се упоређују са осталим кривичним делима, крвни и сексуални деликти специфични су што се тиче начина извршења и објекта извршења, а такође и што се тиче трагова који су нађени на лицу места. Зато јер је криминалистичко-техничко и судско-медицинско обрађивање ових деликата од великог значаја код њиховог разјашњења и квалификовања. То се пре свега односи на убиства, која представљају кривична дела које највише доводе до узнемирења јавности и чија расветљавања или нерасветљавања представљају на неки начин мерила вредности истражних, посебно криминалистичких служби.

Кад су у питању дела убиства као и тешке телесне повреде квалификоване смрћу, тешки случајеви разбојништава, силовања, тешка дела против безбедности јавног саобраћаја и друга „тешка” кривична дела једино тимским радом може да се обезбеди поузданост кривичноправних и медицинских чињеница. То изискује уску и сталну сарадњу између надлежних органа министарства унутрашњих послова и правосудних органа са вештацима који припадају разним профилима (судске медицине, балистике, трасологије, биологије итд.). Та сарадња мора да се започне још током увиђаја, јер оно што се тада пропусти касније ће се тешко да се надокнади.

Формулација у чл. 112. ст. 2. у ЗКП-у да се „на увиђај може позвати и вештак” није најбоља одбрана јер у оквиру праксе значи углавном „не мора се позвати” а то је од огромне важности код кривичних дела која су наведена, нарочито код крвних и сексуалних деликата. Треба да се одговори на питање како увиђај изгледа из теоретског угла а како је то у пракси, и ко има какво задужење приликом увиђаја.

Ако се анализира са једне стране интерни однос јавног тужиоца и истражног судије, и припадника полиције са друге стране, често могу да се уоче сукоби који су отворени и намере да за међусобне приговоре који се тичу неспособности и неискуства, а такође постоје и разни сукоби и узајамне оптужбе које се тичу професионалних неуспеха – пре свега од обезбеђивања лица места, па све до неразјашњеног кривичног дела или саобраћајног удеса.

Можда је и то један од разлога због чега је мали број кривичних дела откривен, а можда то спада у последицу генералног стања у коме се налази полиција, правосуђе и држава уопште. Како би се ови неспоразуми могли да се превазиђу и да би одређени

односи били разумни, треба да постоји разумевање и сарадња између полиције, органа правосуђа и грађана, који у ове институције губе веру, а све у циљу да се разјасне кривична дела и да се осумњичена лица приведу правди.

Први корак ка постишању тог циља јесте увиђај, а крајњи резултат кривичног поступка зависи од тога како је увиђај спроведен. Треба да се да одговор на питање због чега увиђај у оквиру теорије и праксе изгледа доста различито и шта се дешава са примењивањем методе ДНК анализе којом се има за циљ да се пронађу инкриминиса лица и да се утврди идентитет жртава када је немогуће да се то учини помоћу друге методе.

Предмет овог рада биће увиђај као доказна радња у кривичном поступку у кривичном законодавству Републике Србије. Увиђај као доказна радња има за циљ да прикупи трагове материјалне природе настале извршењем кривичног дела, а у процесном смислу реч је о непосредном доказном средству.

Увиђај је доказна радња која се састоји од непосредног опажања промена на лицу места кривичног догађаја које предузима овлашћени орган, т. увиђај је систем интелектуалних, реалних и инструменталних делатности које се примењују на основу одредби Закона о кривичном поступку уз примену криминалистичко техничких и тактичких метода и средстава који су усмерени на проналажење, обезбеђивање од уништења и фиксирање криминалистичких и правно релевантних материјалних информација (предмета, трагова кривичног дела, ситуације настале кривичним догађајем) за потребе евентуалног кривичног поступка.

Циљ овог мастер рада је да се утврди да ли постоји адекватна нормативна основа у законодавству Републике Србије којом је регулисан увиђај као доказна радња. Такође, циљ овог мастер рада је и да се теоријски и емпиријски утврди како високотехнолошки развој може да утиче на начин вршења увиђаја код различитих врста кривичних дела. Значај овог мастер рада састоји се у томе што је увиђај једино доказно средство којим се непосредним чулним опажањем утврђују или разјашњавају чињенице у кривичном поступку, која тема због напред наведеног представља спецификум за обраду и истраживање.

# 1. Појам увиђаја

Увиђај као доказна радња има за циљ да прикупи трагове материјалне природе настале извршењем кривичног дела (међусобним деловањем материјалних објеката и преносом криминалне информације), а у процесном смислу реч је о непосредном доказом средством.<sup>1</sup> Ова радња доказивања најчешће се предузима у преткривичном поступку, непосредно по извршењу кривичног дела када је потребно да се хитно изађе на место кривичног догађаја да би се уочили, прикупили, фиксирани и обезбедили докази значајни за кривични поступак.<sup>2</sup>

За успешно спровођење ове радње неопходно је прикупити релевантне информације од екипе која обезбеђује лице места и од потенцијалних сведока, те означити простор и одредити тачку са које ће се вршити мерење и скицирање. Ова радња доказивања предузима се код оних кривичних дела (убиство, силовање, разбојништво, крађа и др.) која иза себе остављају трагове.

Увиђај има дуалистички карактер - кривичнопроцесни и криминалистички. Стога се и циљ вршења увиђаја може изразити на два начина: на бази кривичнопроцесне форме и на основу криминалистичке садржине. Процесни циљ увиђаја произилази из одредбе ЗКП која се односи на утврђивање и разјашњавање неке важне чињенице у поступку. Криминалистички циљ увиђаја се огледа у настојању да се на одређеном простору и у одређеном времену (најкраћи рок) прикупи највећа могућа количина криминалистичких релевантних информација.

Увиђај је непосредно и у законској форми предузето чулно опажање органа који води поступак о чињеницама важним за решавање конкретног кривичноправног случаја и накнаду штете.<sup>3</sup> Увиђај врши органи који воде поступак. Посредством ове радње доказивања омогућава се откривање, испитивање и процесна верификација материјалних промена насталих извршењем кривичног дела, могућ је код кривичних дела која иза себе остављају трагове.<sup>4</sup> На пример код кривичног дела силовање од посебне важности је обављање увиђаја, те се препоручује присуство жртве, да би се на

---

<sup>1</sup> Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд, стр. 59.

<sup>2</sup> Скиба, Б.И. (1986). Криминалистичка проблематика увиђаја места догађаја. *Избор*. Загреб, 1/69, стр. 68.

<sup>3</sup> Симовић, М. (2009). *Кривично-процесно право*. Правни факултет, Бихаћ, стр. 246.

<sup>4</sup> Васиљевић, Т., Грубач, М. (2003). *Коментар кривичног закона о кривичном поступку*, Службени гласник Републике Србије, Београд, стр. 44.

лицу места лакше прикупили трагови насиља (поцепана одећа), обљубе (сперма, вагинални секрет), микротрагови (коса и друге длаке, микровлакна са одеће) и трагови који се са лица места преносе на тело и одећу.

У процесном смислу предмет увиђаја могу бити лица, ствари и простор. У криминалистици се под увиђајем подразумева увиђај лица места.<sup>5</sup> Лице места кривичног догађаја је криминалистички термин и физички дефинисан простор у оквиру кога се могу пронаћи трагови значајни за разрешавање конкретног случаја. Увиђај лица се може вршити над осумњиченим без обзира на његов пристанак, ако је потребно да се утврде чињенице важне за кривични поступак, а над другим лицима без њиховог пристанка, ако се мора утврдити да ли се на њиховом телу налази одређени траг или последица кривичног дела.<sup>6</sup>

Увиђајна радња којом се важне чињенице везане за место извршења кривичног дела прикупљају непосредним опажањем. Циљ увиђаја је откривање и прикупљање материјалних доказа или индиција о постојању и врст кривичног дела, које могу послужити проналажењу и идентификацији учинилаца дела или о томе да се те чињенице разјасне или да трагови и последице кривичног дела или провери истинитост других доказа. Њега се може дефинирати као низ тактичкотехничких мера које се проводе на месту догађаја.

Као резултат увиђаја некада истражни судија, сада јавни тужилац саставља записник о увиђају који служи као доказ о извршеном увиђају којим се бележе најважније чињенице како би се могле обрадити, а целокупна радња умишљаја подврћи анализи. Обично, уз записник о увиђају, израђује се и скица места догађаја и фото-елаборат о увиђају. Сваки увиђај се састоји од статичног и динамичног дела, иако се ова два начина прегледа места догађаја међусобно преклапају. Увиђај се проводи да би се утврдила важна својства неког предмета или да се испитају трагови који упућују на постојање других релевантних чињеница.

Да би могло правилно да се сагледају одступања када су у питању теоријске поставке и практична реализација увиђаја, пре свега треба да се објасни шта спада у

---

<sup>5</sup> Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд, стр. 59.

<sup>6</sup> Симовић, М. (2009). *Кривично-процесно право*. Правни факултет, Бихаћ, стр. 247.

теоријске факторе увиђаја, а онда да се то упореди са практичним реализацијама и неким чињеницама:<sup>7</sup>

1. Увиђај представља јединствену процесно-криминалистичку радњу чије форме и услове спровођења предвиђа Закон о кривичном поступку а садржином (многобројним криминалистичко-техничким, тактичким методама и средствима и организацијама увиђајне службе) бави се криминалистика.
2. Непосредна чулна опажања су битне али не и једине активности које се предузимају код увиђаја, јер:
  - увиђај се не исцрпљује помоћу „чулног опажања” као пасивног посматрања,
  - увиђајни органи се на лицу места кривичног догађаја баве многим криминалистичко-техничким радњама,
  - треба нагласити да се класичном дефиницијом увиђаја не покривају микротрагови јер када су у питању микротрагови чулно опажање није валидно и не постоји.
3. Планирања и проверавања криминалистичких верзија током процеса увиђаја чине мисаону обраду лица места. Значај планирања и проверавања криминалистичких верзија током увиђајног процеса види се у томе да:
  - планирање верзија пружа објективно, свестрано и циљано усмеравање током вршења увиђаја,
  - планирање верзија током увиђаја пружа могућност да се открију нове чињенице или околности.

Криминалистика наглашава да вероватни модели (верзије) у основи поседују три функције које омогућавају:

- да се системтизују постојеће информације,
- да се пронађу информација које недостају и
- и да се селекују информације у смислу разликовања битних од небитних.

Генерално, увиђај не сме да се заврши док се све верзије које су могуће не провере на лицу места.<sup>8</sup>

1. Хеуристички, реконструкциони и организациони сегменти увиђаја:

---

<sup>7</sup> Симоновић, Б. (2012). *Криминалистика*, Правни факултет, Крагујевац, стр, 287.

<sup>8</sup> Исто, стр, 290.



- под хеуристичким сегментом увиђаја спада то да се током обављања ове радње пронађу чињенице о кривичном догађају које су раније биле непознате;
  - под реконструкционим сегментом увиђаја спада то да се помоћу увиђаја формирају информациони модели кривичног догађаја који се истражују;
  - под организационим аспектом увиђаја спада то да се на генералном плану формира ефикасна увиђајна служба а да на посебном плану руководилац увиђаја има способност да организује личну и делатност других који учествују у оквиру увиђаја, као и да елиминише штетна дејства других лица и објективне околности које отежавају да се радња успешно спроведе.
2. Увиђај и главна криминалистичка питања имају нераздвоји однос. Увиђај даје одговор на свих девет тзв. „златних питања криминалистике”. Док се налазе одговори на „златна питања криминалистике” објективни увиђајни карактер омогућава да се провере резултати осталих истражних радњи, а нарочито личних информацоних извора.

Теоријски фактори увиђаја који су изложени чине смернице које сваки вршилац увиђаја треба да узме у обзир док врши ову комплексну радњу, али, на жалост процес увиђаја у пракси у многоме одступа од правила која су прописана.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Тошић, Н. (2014). Теоријски и практични аспекти увиђаја. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. Vol. 86. бр. 6. стр. 396.

## 2. Нормативно уређење увиђаја у ранијем важећем законодавству

Да би сви аспекти увиђаја могли правилно да се сагледају, потребно је, пре свега, да се објасни сам појам и значење термина увиђај.<sup>10</sup> Увиђај представља радњу доказивања која је сачињена од непосредних опажања промена на лицу места кривичног догађаја које орган овлашћен за то предузима, односно, увиђај чини систем интелектуалних, реалних и инструменталних радњи које могу да се примене на основу одредби које су донешене Законом о кривичном поступку, помоћу примене криминалистичко-техничких и тактичких метода и средстава, која се усмеравају да се пронађу, обезбеде од уништавања и фиксирају криминалистичке и правно релевантне материјалне информације (предмети, трагови кривичног дела, ситуације настале кривичним догађајима) за потребе евентуалних кривичних поступака.

Законодавац је увиђај регулисао чланом 110. Закона о кривичном поступку где је наведено да увиђај бива преузет од стране суда када је, да би се утврдила или разјаснила нека битна чињеница, неопходно непосредно опажање.<sup>11</sup> Исто тако, Закон о кривичном поступку, чл. 112, прописао је да орган који се бави увиђајем може да затражи помоћ стручних лица криминалистичко-техничких, саобраћајних или других струка, који ће наспрам потребе да предузму и пронађу, обезбеде или опишу трагове, који ће да изврше потребна мерења и снимања, да сачине скице или да прикупе друге податке.<sup>12</sup> На увиђај може да се позове и вештак уколико би његово присуство било корисно код давања налаза и мишљења.

У односу на све наведено, може да се констатује да увиђај поседује следеће битне елементе:

1. увиђај чине криминалистичко-тактичке и техничке радње чије предузимање на лицу места се врши у складу са Законом о кривичном поступку и правилима криминалистике;
2. увиђајем се остварују непосредна чулна опажања на лицу места кривичног догађаја (макротрагови), положаји предмета кривичног дела као и целокупна

<sup>10</sup> Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд, стр. 61

<sup>11</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

<sup>12</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

ситуација на лицу места, а руководиоца увиђаја остварује непосредно опажање и помоћу примене савремених метода и средстава криминалистичких техника кроз ангажовање специјалиста различитих профила као што су криминалистички техничари и неке врсте специјалиста који имају задатак да макротрагове и латентне трагове који су откривени буду доступни ономе ко увиђајем руководи, а то је према правилима истражни судија;

3. материјални објекти и трагови, а такође и разјашњавање кривичних догађаја остварује се помоћу интелектуалне делатности кроз планирање и проверавање криминалистичке верзије и мисаоних реконструкција кривичног догађаја;
4. увиђаје фиксира целокупну ситуацију на лицу места у облику који је непромењен и оригиналан да би се разјаснила структура кривичног догађаја и да би се обезбедили материјални докази.

У пракси је погрешно да се увиђај врши само у оквиру одређених случајева зависно од тога која је врста кривичног дела или која је његова тежина. Увиђај треба да се изврши увек када има и најмање могућности да ће помоћу његовог обављања да се пронађу материјалне промене које су настале приликом извршења неког кривичног дела. Када су нека кривична дела у питању, увиђај се обавезно врши (убиство), ипак, нигде изричито није предвиђено да је увиђај обавезан. Током главног претреса увиђај се ретко врши и то чак и у случају убиства. Када се увиђај изврши брзо и без одлагања он ће дати солидне резултате.<sup>13</sup>

Закон није прописао то да се, према претходном договору који су склопили суд, јавно тужилаштво и органи унутрашњих послова, одреди кривично дело о коме ће орган унутрашњих послова да обавести истражног судију због спровођења увиђаја, а да се када су у питању остала кривична дела истражни судија уопште не обавести о догађајима већ органи унутрашњих послова спроводе увиђај.

У оквиру сваког случаја органи унутрашњих послова имају дужност, да када је вероватно да је потребно да се увиђај као истражна радња изврше, обавесте истражног судију о догађају, док истражни судија, уколико сматра да постоји та вероватноћа, има дужност да изађе на лице места и да по потреби изврши увиђај. Тек ако истражни судија нема могућност да увиђај изврши, а случај спада у хитне (опасност од губитка

---

<sup>13</sup> Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 397.

трагова, потреба ослобођења саобраћаја итд.), органи унутрашњих послова сами ће да обаве ову истражну радњу.<sup>14</sup>

Када се у тим хитним случајевима истражни судија не обавести одмах, органи унутрашњих послова приступају вршењу увиђаја пре него да се истражни судија обавести, који ће свакако бити обавештен чим је то могуће. Ако истражни судија накнадно дође на лицу места, док су органи унутрашњих послова већ започели вршење увиђаја због опасности од одлагања, увиђајно руковођење преузима истражни судија, ако сам увиђај није скоро готов. Уколико истражни судија дође када је увиђај стварно већ завршен, он ће, након што се упозна са већ учињеним, да одлучи да ли је потребно да се увиђај допуни или понови.

Невезано да ли увиђај спроводи истражни судија или припадници органа унутрашњих послова, он треба да се спроведе професионално, јер од тога зависи цео резултат кривичног поступка.

---

<sup>14</sup> Филипић, Г. (2015). Доказна вредност увиђаја у кривичном поступку, (у Зборнику- Кривично законодавство-delege lata et de lege ferenda, *Међународни научни скуп*, Приједор, стр. 198.

### 3. Увиђај у позитивном процесном законодавству

Предузимање увиђаја се обавља када је, да би се утврдиле или разјанисле неке чињенице помоћу непосредног опажања органа поступка (чл. 133. ЗКП).<sup>15</sup> Из угла органа поступка, увиђај представља доказну радњу помоћу које, у процесним оквирима, органи кривичног поступка на основу свог личног опажања врше истраживање, прикупљање и испитивање прикупљених доказа, то јест врше утврђивање у разјашњавању важних чињеница које се тичу кривичног поступка. Орган поступка, поред непосредног опажања трагова који су видљиви, обавља и мисаоне реконструкције догађаја.

Увиђај може да се дефинише и као скуп свих мера и радњи, пре свега криминалистичких, које увиђајна екипа предузима наспрам правила криминалистичких техника и тактика, а све са циљем да се расветли кривично дело. Према томе, увиђај чини кривичнопроцесну радњу која се спроводи у складу са криминалистичким правилима.

Увиђај се предузима када су у питању она кривична дела чијим су извршењем настале промене, или постоје предмети и трагови остављени у оквиру спољњег света (крвни деликти, саобраћајни деликти, паљевине и сумњиви пожари, разбојништва и разбојничке крађе, саботаже и др.). У циљ и сврху увиђаја спадају откривање и прикупљање:<sup>16</sup>

- доказа да постоји кривично дело;
- околности које су битне код квалификације дела а тичу се места, времена, начина и средства извршења дела;
- доказа који су потребни да се пронађу починиоци и да се установи његова кривица;
- доказа који се баве идентитетом жртве;
- важећих података који служе код утврђивања постојања и висине штете итд.

Током процеса увиђаја орган поступка ће, према правилима, да потражи помоћ стручних лица из области форензике, саобраћаја, медицине, или друге струке, и они ће,

---

<sup>15</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

<sup>16</sup> Ђурђић, В. (2014). *Кривично процесно право – општи део*. Правни факултет, Ниш, стр. 319.

ако за то постоји потреба, да пронађу, обезбеде или опишу трагове, да изврше неопходна мерења и снимања, да направе слике и да узму потребне узорке тбог анализе или да прикупе друге податке (чл. 133, ст. 3. ЗКП).<sup>17</sup>

Стручно лице је особа која поседује посебна стручна знања која су потребна да се обаве доказне радње (криминалистички техничар, специјалиста за балистику, трасологију, судску медицину, биологију и др.). Стручно лице органима поступка пружа помоћ органима поступка, а такође и стручно лице одређује које радње треба да се обаве, на која питања треба да се дају одговори итд. Стручна лица могу да буду и стручни саветници (чл. 125. ЗКП) и вештаци (чл. 113. ЗКП).<sup>18</sup>

### **3.1. Значај увиђаја као доказног средства**

Доказна вредност увиђаја је у директној вези са врстом увиђаја (да ли је по среди истражни или расправни увиђај), односно са вршиоцем увиђаја (да ли се ради о судском већу од којег зависи доношење одлуке о кривичном предмету или не). Онда када се у улози вршиоца увиђаја у току трајања главног претреса нађе судско веће од којег зависи доношење одлуке о самом кривичном предмету, он има најзначајнију улогу у погледу доказивања, из разлога што су се судије, које одлучују у вези са самим кривичним предметом, својим чулима директно увериле о томе да ли постоји или не постоји нека битна чињеница.<sup>19</sup>

У току вршења истражног увиђаја, то јест када се у улози вршиоца увиђаја нађе јавни тужилац, припадници полиције или неко од чланова судског већа, тада се резултати са извршеног увиђаја у току пресуђивања кривичне ствари сазнају на основу записника о увиђају који се извршио и он има мањи значај у доказном смислу од спровођења расправног увиђаја. Али, мора се узети у обзир чињеница која има утицај на његову вредност доказивања – напредак савремене технологије у виду оптичке регистрације чињеница фотографисањем или снимањем, пружио је могућност да чињенице до чијег утврђивања је дошло за време неке раније етапе поступка (мимо

<sup>17</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

<sup>18</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

<sup>19</sup> Ђурђић, В. (2014). *Кривично процесно право – општи део*. Правни факултет, Ниш, стр. 320.

главног претреса) региструју не само записнички, већ и технички и то тако да репродуковање снимка испред расправног суда пружа таквом суду изузетну репродукцију слике предмета увиђаја да се чини да се у улози вршиоца увиђаја нашао расправни суд.

Већи доказни значај имају резултати до којих се дошло путем увиђаја од резултата до којих се дошло на основу неких других радњи доказивања (на пример саслушавањем сведока), јер на основу тих резултата долази до објективније процене прилика на лицу места, истраживања и фиксирања материјалног стања чињеница.

Увиђај има улогу доказног средства у току трајања кривичног поступка. Под њим се подразумева радња која треба да докаже нешто и њу чине непосредни опажај да ли је дошло до промена на лицу места где се одиграо кривични догађај. Увиђај представља радњу доказивања коју чини непосредно опажање промена на лицу места кривичног догађаја, односно увиђај представља систем у оквиру којег се налазе интелектуалне, реалне и инструменталне делатности, чија примена се врши на основу одредби Закона о кривичном поступку и помоћу примене криминалистичко-техничких метода и средстава.

Ови поступци усмерени су на то да се пронађу, обезбеде од уништења и да се фиксирају материјалне информације (предмети, трагови кривичног дела, ситуације које су настале у оквиру кривичног догађаја). У овом раду посебно ћемо да се осврнемо на фазе увиђаја, као и на његово правилно извођење, јер како је наш велики криминалиста проф. Живојин Алексић обичавао говорити: “ нема савршеног злочина, има само несавршених истрага”.

Нови Закон о кривичном поступку, поред доказних радњи које су већ познате, а то су саслушање окривљеног, испитивање сведока, вештачење, увиђај, реконструкција догађаја, провера рачуна и сумњивих трансакција, привремено одузимање предмета и претресање, уводи и две нове доказне радње и то: доказивање исправом и узимање узорака (узимања биометријских узорака, узорака биолошког порекла и узорака за форензичко-генетичку анализу).

Ипак, иако су нове методе и технике значајне код прикупљања материјалних доказа, увиђај треба да има посебну пажњу као доказна радња.<sup>20</sup> Пре свега, у највећем

---

<sup>20</sup> Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 400.

броју ситуација, увиђај се обавља у оквиру у предистражног поступка, непосредно након што је кривично дела извршено, јер постоји опасност од одлагања, неvezано да ли је у питању познати или непознати починилац кривичног дела.

Ово има за циљ да се изврши откривање, обезбеђивање и фиксирање предмета и трагова кривичног дела, као и остале чињенице и околности које могу бити значајне код расветљавања кривичног дела, јер ако се нешто на увиђају пропусти, тешко да касније може да се надокнади. Законодавац у члану 133 став 1 Закона о кривичном поступку прописао:<sup>21</sup> „Увиђај се предузима када је, да би се утврдиле или разјасниле неке чињенице у оквиру поступка, неопходно непосредно опажање органа који поступак воде.“ Ова дефиниција ипак није потпуна и прецизна, јер законодавац не прописује формално правне основе и услове да би се увиђај предузео, нити прописује начине на које ће се увиђај вршити, већ само истиче да ће увиђај да се предузме када орган поступка, на основу слободне процене, одлучи да је непосредно опажање потребно да би се утврдиле или разјасниле неке чињенице.

Приликом тумачења ове одредбе закључујемо да под појам „непосредно опажање“ спада чулно опажање, пре свега вида, а затим слуха, мириса, укуса и додира. Да би чулно опажање органа било окарактерисано као увиђај, мора да се предузме кроз поступак који је закон прописао. Ипак, увиђај чини једну делатност која је сложена, јер се проблематике непосредног опажања комбинују са методама криминалистике. Непосредна опажања допуњују се помоћу метода у које спадају мерење и бројање, упоређивање и експериментисање, фиксирање, онд проналажење, обезбеђивање и снимање трагова који су пронађени, сачињавање скица и др.<sup>22</sup>

Кривичнопроцесна дефиниција увиђаја сведена је на то да се увиђај законски одређује као непосредно, чулно опажање, док је криминалистичка дефиниција увиђаја знатно комплекснија и сложенија, јер је очигледно да увиђај не представља само опажање. Дакле, увиђај чини систем разних криминалистичких радњи, помоћу којих се у оквиру места догађаја, на основу одредби Закона о кривичном поступку, опажају (непосредним или посредним путем, уз помоћ стручних лица или помоћу специјалних

---

<sup>21</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

<sup>22</sup> Филипић, Г. (2015). Доказна вредност увиђаја у кривичном поступку, (у Зборнику- Кривично законодавство-delege lata et de lege ferenda, *Међународни научни скуп*, Приједор, стр. 202.



инструмената криминалистичке технике), све важне појединости догађаја који су настали.

У оквиру увиђаја налазе се и обрађују на стручан начин трагови и предмети кривичног дела, у складу са криминалистичко-техничким правилима, помоћу мисаоне реконструкције кривичног догађаја. Све ово има за циљ да се прикупе и региструју све релевантне информације, како би се кривично дело разјаснило и како би се доступни докази прикупили. Због тога неки аутори имају право при констатацији да се интересовање процесуалиста код дефинисања увиђаја, углавном сведе на анализирање кривично-процесних одредби које су важеће, и на гледање увиђаја као доказног средства, док се његове криминалистичке димензије не разматрају или се то чини веома површно.

### ***3.2. Предмет увиђаја***

Предмет увиђаја може бити лице, ствар или место. Приликом предузимања увиђаја орган поступка ће по правилу затражити помоћ стручног лица форензичке, саобраћајне, медицинске или друге струке, које ће, по потреби, предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице, узети потребне узорке ради анализе или прикупити друге податке.

Као што је већ речено предмети увиђаја могу да буду лица, ствари или место и на основу тога закон прописује:

1. увиђај лица – увиђај који се бави окривљеним обавиће се и невезано за његов пристанак, уколико је неопходно да се утврде чињенице које су важне за поступак. Исто тако, увиђај других лица може да се предузме невезано за њихов пристанак, само ако мора да се утврди да ли на њиховом телу постоји конкретни траг или последица кривичног дела (чл. 134. ЗКП).
2. увиђај ствари – увиђај се предузима код покретних и непокретних ствари које су везане за окривљено или друго лице. Свако има дужност да стварима омогући приступ и да пружи обавештења која су потребна. Како налажу одређени услови покретне ствари могу да се одузму привремено. (чл. 135. ЗКП).

- увиђај места – увиђај се врши на отвореном или у затвореном простору где је извршено кривично дело или другом месту на којем се налазе предмети или трагови кривичног дела (чл. 136. ЗКП).

Ако предмет увиђаја из одређених разлога није могуће донети у суд или би његово доношење проузроковало знатне трошкове, а суд је уверења да није неопходно непосредно опажање свих чланова већа, може овластити председника већа да сам изврши увиђај изван суда, те да се резултат извођења доказа користи посредним путем. На овај начин, елементи непосредности проматрања, губе од свог примарног значаја обзиром да суд који одлучује о доказној вредности доказног средства не долази у директан контакт с предметом испитивања.

Карактер увиђаја може бити дуални – кривичнопроцесног и криминалистичког типа. У вези са тим постоје два начина исказивања циља увиђаја: када је основа кривичнопроцесна форма и када је основа криминалистичка садржина. Процесни циљ увиђаја је проистекао из одредбе Закона о кривичном поступку (ЗКП), која говори о потреби утврђивања и разјашњења битних чињеница у поступку. Што се тиче криминалистичког циља увиђаја његова основа је тежња да се у што краћем року на датом подручју прикупи што је могуће више значајних података криминалистичког типа.<sup>23</sup>

Вршење увиђаја се поверава органима који се баве и вођењем поступка. На основу овакве доказне радње, пружа се могућност откривања, испитивања и потврђивања кроз процес измена материјалног типа које су настале у тренутку извршења кривичног дела, што је могуће када говоримо о оним кривичним делима која остављају за собом материјалне трагове. Тако код силовања као врсте кривичног дела јако је битно обавити увиђај, уз препоруку да и жртва буде присутна, све са циљем да би на месту извршења тог кривичног дела лакше дошло до прикупљања трагова насиља (поцепане гардеробе), обљубе (сперме, вагиналног секрета), микротрагова (косе и других длака, микровлакна са гардеробе), као и трагова који се могу пренети са тог места на тело и гардеробу.

Процесни смисао као предмет увиђаја дефинише особе, предмете и просторе. Када се говори о криминалистичком карактеру увиђаја, то се односи на увиђај подручја

---

<sup>23</sup> Илић, П. (2010). *Кривично поступак*. Београд, стр. 101.

где се одиграло кривично дело.<sup>24</sup> Лице места где се десио кривични догађај је израз који постоји у криминалистици и односи се на подручје које је на физички начин дефинисано и на којем може доћи до проналажења трагова који би могли помоћи у расветљавању случаја. Над осумњиченом особом може бити вршен увиђај неvezано да ли је она дала пристанак или не, уколико се јави потреба утврђивања чињеничног стања које је битно за кривични поступак, а над другом особом се може обављати увиђај без обзира што она није дала пристанак, када се утврђује да ли на њеној гардероби постоје одређени трагови или последице кривичног дела. Увиђај за сврху има следеће ствари:<sup>25</sup>

- Утврђивање у вези са конкретним догађајем, тачније да ли се ту ради о кривичном делу које ће бити гоњено по службеној дужности или не;
- Потребно је утврдити важне елементе кривичног дела, где се, кад и како оно десило, која су средства коришћена, који су мотиви за тако нешто били и др.;
- Утврђивање индикатора који ће допринети да се извршилац дела идентификује и пронађе, као и саучесник, уколико се посумња на његово постојање и улогу у том делу
- Откривање, осигуравање, фиксирање и тумачење свих трагова са лица места, укључујући и ствари;
- Утврђивање идентитета жртве, које су последице тог дела по лице које је оштећено, да ли је жртва допринела кривичном делу.

### **3.2.1. Увиђај лица**

Увиђај лица, као посебна врста увиђаја, представља преглед окривљеног и других лица. Помоћу увиђаја лица се утврђују неке особине лица или проналазе трагови кривичног дела, за чије предузимање није потребно посебно стручно знање, већ је довољно лично искуство лица које ту радњу предузима. Трагови који су нађени на основу прегледа касније могу послужити као предмет вештачења.

---

<sup>24</sup> Шкулић, М. Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*, Правни факултет, Београд, стр. 65.

<sup>25</sup> Бећировић-Алић, М. (2018). Класификација материјалних доказа у кривичном праву. *Универзитетска мисао - часопис за науку, културу и умјетност*. Нови Пазар. Vol. 17, стр. 189.

Циљ телесног прегледа је да се орган поступка непосредним опажањем увери да ли на окривљеном или другом лицу има трагова кривичних дела, односно да ли постоје неке особине тела (покрет, стас и сл.) које могу бити индиција за утврђивање правно релевантних чињеница. Увиђај окривљеног може се предузети и без његовог пристанка ако је потребно да се утврде чињенице које су важне за поступак. Увиђај других лица, који се такође може предузети без њиховог пристанка, могућ је само ако се на њиховом телу налази одређени траг или последица кривичног дела. Када се предузима увиђај окривљеног или неког другог лица по законским условима се могу узети узорци биолошког порекла ради анализе и узорци за форензичко-генетичку, о којима ће касније бити речи.

### **3.2.2. Увиђај ствари**

Предмет увиђаја могу да буду покретне и непокретне ствари, које се налазе у поседу окривљеног или неког другог лица. Није потребно да окривљени или неко друго лице буде власник тих ствари, или да има какво друго стварно право над тим стварима, довољно је да ствари буду у њиховом поседу. Увиђај ствари се може односити и на леш, под условом да постоји сумња да је смрт непосредна или посредна последица кривичног дела или је у тренутку смрти лице било лишено слободе или је непознат идентитет леша.<sup>26</sup>

У поступку вршења ове врсте увиђаја обавеза је сваког да органу поступка омогући приступ стварима и пружи обавештења, а у случају испуњености услова предвиђених за привремено одузимање предмета уопште, покретне ствари се, за потребе увиђаја, могу привремено одузети. У случају да је ради предузимања увиђаја потребно ући у зграде, станове и друге просторије, по правилу је неопходно обезбедити наредбу суда за то, с тим да се под условом испуњења претпоставки из члана 158. улазак у просторију може извршити и без наредбе суда (члан 135. Ст. 1-3).<sup>27</sup>

---

<sup>26</sup> Исто. 189.

<sup>27</sup> Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

### **3.2.3. Увиђај места**

Увиђај места се врши не месту на ком је наступила последица кривичног дела, затим на месту на ком је учинилац предузео радњу кривичног дела, као и на сваком другом месту на ком се могу пронаћи предмети и трагови кривичног дела. Законом је предвиђена могућност задржавања лица које је затечено на месту увиђаја ако постоји вероватноћа да се њихово испитивање касније не би могло извршити или би се извршило уз потешкоће. Њихово задржавање може наредити орган поступка. Увиђају могу присуствовати овлашћени тужилац, оштећени, окривљени и његов бранилац, и то како истражном, тако и расправом увиђају. Да би наведена лица могла да искористе законом предвиђено право да присуствују увиђају, предвиђена је обавеза за органа кривичног поступка да их обавести о времену и месту њеног спровођења, изузев ако постоји опасност од одлагања.

Посебно је предвиђена могућност присуствовања увиђају окривљеног који се налази у притвору и нема браниоца, а увиђај се врши ван седишта суда. У том случају, кривични суд ће посебном одлуком решити питање евентуалног присуства окривљеног вршењу увиђаја. Ако наведена лица, користећи законско право, присуствују увиђају, она имају право да буду активна, т. да стављају конкретне предлоге, да траже одређена објашњења, као и да захтевају да се унесу у записник одређени чињенични подаци и њихове евентуалне примедбе на рад органа кривичног поступка.<sup>28</sup>

### **3.3. Криминалистички аспект вршења увиђаја**

Увиђај има криминалистичко – оперативни карактер, зато што се највећи број увиђаја врши поводом кривичних дела чији је извршилац непознат, па га је потребно уз примену одговарајућих криминалистичких метода, открити. Да би се непознати извршилац открио, потребно је на месту догађаја пронаћи, обележити и сачувати од уништења предмете и трагове који су у вези са извршеним кривичним делом. Увиђај је процесно регулисан систем криминалистичко-тактичких и техничких мера и радњи, при чијем обављању чулним запажањем (непосредним или опажање уз помоћ „продужетака „ чула) и изучавањем материјалних објеката, уз помоћ верзија које се (на

---

<sup>28</sup> Ђурђић, В. (2014). *Кривично процесно право – општи део*. Правни факултет, Ниш, стр. 315.

основу индукције, дедукције, генерализирајуће апстакције, компарације анализе и синтезе) планирају и проверавају паралелно с ходом увиђаја, врши фиксирање целокупне ситуације на лицу места као материјално-идеалног система (стања, обиљежја, својства и међусобних веза и односа доказних информација) у његовом непромењеном оригиналном облику ради разјашњавања структура кривичног догађаја“. с овом дефиницијом увиђај је коначно добио неопходно криминалистичко „рухо“. Из ње јасно произилази делатност увиђајног органа на месту кривичног дела без обзира је ли то тужитељ или овлаштена службена особа.

У зависности од околности учествује мање или више бројни увиђајни тим. Ти учесници подузимају низ мера и радњи а никако само чулно опажање. Истраживања наше судске и криминалистичке праксе показују недовољну укомпонованост тима на месту кривичног догађаја. Најчешће се показало да увиђај води криминалистички техничар, који и обавља највећи дио посла сто би требао радити тужитељ. То у крајњој линији може утицати и на квалитет увиђаја као доказног средства у току кривичног поступка. Теже је судији, поготово пресудитељу, у пуној мери оценити тако прикупљене доказе где је улога увиђајног органа била другоразредна. А другачије не може бити и у колико би увиђајни орган познавао правила криминалистике

Ако бисмо увиђај посматрали само као процесну радњу занемарили би смо његов криминалистичко-откривачки и доказни карактер. У том случају увиђај би се свео на пасивно регистровање чињеница на лицу места кривичног догађаја, што је неприхватљиво. Ако садржај увиђаја посматрамо кроз призму криминалистичке праксе, онда јасно превладава друга, односно шира варијанта појма увиђаја.

Ради се без сумње о комплексном појму у који су кроз одређене фазе, инкорпорирани сви потребни садржаји. Комплексни појам увиђаја обухвата, у ствари целокупан рад увиђајног органа, од момента доласка на место кривичног догађаја, па до окончања посла везаног за конкретни догађај. Наравно тај се рад не састоји само у чулном опажању, већ је непосредно чулно опажање само један дио увиђаја.

### ***3.3.1. Смернице за поступање на лицу места***

#### ***3.3.1.1. Лице места***

Појам лица места представља простор у оквиру кога се нешто догодило, где се дешавала радња, збивања, акције, то јест догађаји који се на основу својих карактеристика могу да се подведу као нека радња која је законом недопуштена и кажњива.<sup>29</sup>



**Слика 1. Неправилно вршење увиђаја (необезбеђено лице места)**



**Слика 2. Правилно вршење увиђаја (обезбеђено лице места)**

Криминалистички гледано, лице места представља и свако место на коме могу да се пронађу носиоци материјалних или личних информација о неком догађају, трагови и предмети који су релевантни при разјашњењу догађаја, односно идентификација предмета и особа. Увиђаји са лица места јесу најбитнији извори материјалних макро и микро трагова и предмета кривичног дела, као и осталих информација које су релевантне. Због тога, битно је да се лице места обезбеди од стране полицијских службеника.

### **3.3.1.2. Обезбеђење лица места**

<sup>29</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 11.

Увиђају претходи поступак којим се обезбеђује лице места. Током обезбеђења лице места, основни задаци су:<sup>30</sup>

- Да се лице места прегледа на општи начин, без померања ствари, и такође да се одреде просторије које оно обухвата;
- Да се повређеном укаже помоћ, и током превоза повређених у болницу треба да се обезбеди одећа коју су они на себи носили како би се надаље криминалистички испитала;
- Да се отклони непосредна опасност од експлозије и пожара тако што ће се искључити струја или зауставити гас;
- Да се обележи лице места знацима који су видљиви (помоћу пантљике, канапа);
- Да се затворени простор блокира – уколико је кривично дело почињено у простору који је затворен, треба да се закључа улаз и излаз;
- Да се блокирају ситуације које су на лицу места затечене;
- Да се блокира отворени простор – неопходно је да се осигура широки део околног простора због претпоставке да се могу наћи неки трагови;
- Да се заштити лице места као и трагови на њему који могу да се униште. Уколико пада киша лице места треба да се прекрије картоном или фолијом. Треба да се заштите кржаве и друге мрље помоћу картона или наслањања врата ако се налазе на зиду. Уколико постоји опасност да трагови пропадну, одложиће се на заштитно место (патролна кола). Папир који је сагорео у пећи, камину, треба да се сачува од распадања тако што ће се спречити промаја.
- Да се предузме потрага за извршиоцем ако постоје индиције које упућују на правац бекства (блокирање путних праваца);
- Да се пронађу и међусобно раздвоје грађани који могу да пруже битне информације везане за кривично дело. На овај начин спречава се међусобни утицај.

### ***3.3.2. Поступање првог полицијског службеника приликом обезбеђења лица места***

---

<sup>30</sup> Бећировић-Алић, М. (2018). Класификација материјалних доказа у кривичном праву. *Универзитетска мисао - часопис за науку, културу и умјетност*. Нови Пазар. Vol. 17, стр. 200.



Први полицијски службеник представља оног полицијског службеника Министарства унутрашњих послова који је упућен на лице места или који се ту затекао да би се оно обезбедило и који руководи тиме да се лице места обезбеди док увиђајна екипа не дође.<sup>31</sup>

Полицијски службеник кога је непосредни старешина одредио може да врши овлашћења и дужности првог полицијског службеника. Полицијски службеници који су на лице места дошли како би обавили службене радње које имају за циљ да се лице места заштити, те имају дужност да поступају на основу налога првог полицијског службеника док увиђајна екипа не дође. Дужност првог полицијског службеника односи се на:

- предузимање свих радњи ради заштите лице места и останак на лицу места све док увиђајна екипа не дође;
- избегавање коришћења свих објеката или предмета који се на лицу места налазе, као што су на пример вода, пешкири, телефони, као и на суздржавање од од јела, пића, пушења и сл.;
- извршавање визуелног преглед лица места и уверавање да непосредна опасност не постоји;
- личну безбедност и безбедност лица која су присутна;
- обавештавање надлежног старешине о догађају и стању које је затечено;
- одређивање стазе пролаза;
- одређивање граница лица места (ограђивање лица места врши се помоћу физичких баријера, стоп трака, конопца и сл.);
- упозоравање свих лица, као и полицијских службеника, да улаз на лицу места није дозвољен, и да сва лица која нису овлашћена треба да се удаље;
- позивање хитне помоћи уколико се деси да на лицу места постоје повређена лица;

Први полицијски службеник има дужност и да, када хитна помоћ пристигне, њену екипу упути на повређено лице, ако је могуће путем стазе пролаза која је претходно одређена; дужност му је запише регистрацију возила хитне помоћи, адресу

---

<sup>31</sup> Жарковић, М., Лајић, О., Ивановић, З. (2010). Полицијско поступање приликом обезбеђења места кривичног догађаја као предуслов за успешну форензичку идентификацију. НБП. *Наука, безбедност, полиција*, Vol. 15, бр. 2, стр. 72.

здравствене установе где ће се транспортовати особа која је повређена, задржи сведоке и особе које евентуално поседују информације које се тичу кривичног дела, то јест догађаја, као и да развоји лица која су осумњичена и сведоке; дужност му је да утврди да ли је лице места промењено или не, да сачини извештај који се тиче активности и запажања, који ће да проследи увиђајном органу, а такође и евиденцију ко је улазио на лице места: име и презиме, функције и радно место особе која улази, разлоге због чега улази, дужина боравка, као и измене које су настале уласком или изласком и потпис.<sup>32</sup> Екипа увиђаја од првог полицијског службеника преузима руковођење заштите лица места и врши увиђај. У оквиру увиђајне екипе налазе се: јавни тужилац, полицијски службеник криминалистичке, криминалистичко-техничке (форензичке), саобраћајне или друге области, вештак и друго лице које је орган поступка одредио. Принципи рада увиђајне екипе:

- благовременост – хитност;
- објективност;
- активност;
- методичност;
- јединственост руковођења.

### **3.3.3. Време вршења увиђаја**

Између тренутка када је дошло до извршења кривичног дела до тренутка кад почиње увиђај, треба проћи што мање времена.

Важно је да за време трајања овог времена, буде обављен увиђај као и остале процесне делатности, тачније у времену конкретног идентитета лица места, који настаје као последице кривичног дела до којег је дошло.

Начела брзине и оперативности требају бити узети у обзир приликом обављања увиђаја због следећег:<sup>33</sup>

- Атмосферске прилике могу изменити прилике на лицу места;
- Трагове могу уништити несвесно лица која се нађу на лицу места;

---

<sup>32</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 12.

<sup>33</sup> Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд, стр. 65.

- Не сме да се пружи могућност починиоцу да побегне, нити да уништи постојеће и створи лажне трагове;
- Треба одмах да се изађе на лице места како би се затекли сведоци;
- Због протока времена на лицу места проверавају се промене;
- Хитан поступак се спроводи због разлога ургентне медицине како би се пружила помоћ и превоз жртвама у здравствену установу, и да би се елиминисале опасности тровања, пожара, експлозије и слично;
- Када се хитно изађе на место догађаја може успешно да се користи пас трагач, јер још постоје мириси који наводе пса.

### **3.3.3.1. Субјекти који учествују у вршењу радње**

У оквиру истраге увиђај је примарно у надлежности тужиоца који води истрагу. Секундарно након што тужилац буде обавештен, увиђај у оквиру истраге може да изврши и службено лице које има овлашћење. Након што оптужница буде подигнута увиђај врши судија за претходно саслушање, у оквиру главног претреса врши судија то јест веће.<sup>34</sup>

Екипа која врши увиђај може бити сачињена од стручњака разних специјалности (лекари судске медицине, инжењери, балистичари, стручњаци који се баве ватрогасном и противпожарном праксом). Председник већа или судија у већу води увиђај током главног претреса.

### **3.3.3.2. Предуслови да се увиђај изврши**

Предуслови да се увиђај изврши су:<sup>35</sup>

- Да постоји стално дежурство како би се формирале, опремиле и упутиле одговарајуће екипе за вршење увиђаја;
- Организација система веза дојаве;
- Да се обезбеди потпуна техничка подршка (прибор треба да се налази у оквиру возила или у соби оног ко је дежуран);

<sup>34</sup> Симовић, М. (2009). *Кривично-процесно право*. Правни факултет, Бихаћ, стр. 247.

<sup>35</sup> Алексић-Миловановић, Ж. (1944). *Криминалистика*. Партедон, Београд, стр. 46.

- Службени пас се држи у приправности, уколико постоји потреба да се он користи;
- Потребно је да се поседује адреса или бројеви телефона вештака који могу да учествују у увиђају, ако се јави потреба за тим.

### **3.3.4. Откривање и доказивање кривичних дела увиђајем и примена савремених метода**

#### **3.3.4.1. Увиђај код кривичних дела против живота и тела**

Код ове врсте кривичних дела потребно је:

- да се сазна што више детаља који се тичу догађаја пре него да се оде на лице места;
- да постоји уверење да је први полицијски службеник заиста обезбедио лице места, и да је сачињена листа свих лица која су улазила на лице места, како би постојала реална слика које стање на лицу места је затечено;
- да се изврши прегледање лица места;
- да се маркирају трагови на лицу места како би на фотографији могли боље да се уоче;
- да се обележе трагови и да сваки траг добије број, а да се пази да не буде понављања бројева; обележити трагове, сваком трагу доделити број, пазећи да се бројеви не понављају;
- да се фотографише стање које је затечено од општег ка посебном, треба пре свега да се фотографише шири приказ лица места, као и међусобни односи трагова на лицу места и трагова појединачно, помоћу размерника;
- да се утврди на који начин је извршилац ушао, као и улазни и излазни пут који је користио и да се исти фотографише;
- да се скицира лице места, да се уцрта како изгледа ентеријер и екстеријер, а онда и трагови на лицу места, да се обележе места одакле су трагови изузети и да се потраже следећи специфични трагови: крв, пљувачка, семена течност и друге излучевине, трагове папиларних линија, трагове газећег слоја обуће, трагове пнеуматика, оружје, трагове алата, материјал који се користи за поређење, релевантне трагове за механоскопска уклапања, влакна, длаке, одећу

и делове одеће, стакло, наркотичка средства и прибор за конзумирање наркотика, делове муниције, чауре, пројектиле и честице барута;

- ако на лицу места постоје рељефни трагови (трагови стопала у меканој подлози као што је блато) потребно је да се изврши мулажирање трагова;
- да се изузму трагови са лица места, као и самих предмета и узорака који могу да буду битни код идентификације, да се прегледају жртве и осумњичени, и да се узме узорак поднокатног садржаја ради испитивања;
- да се фиксира било која слика прскања крви, да се утврди центар расипања крвних прскотина и положај изворишта прскања крви како би се евентуално касније проценио положај жртве у тренутку када су повреде нанесене;
- да се начини службена белешка криминистичког прегледа лица места, то јест записник увиђаја;
- увек када је то могуће, лице места треба да се обезбеди ради евентуалног поновног увиђаја, и то пре свега због неких накнадних сазнања до којих може да се дође током обдукције или прелиминарних испитивања трагова који су већ пронађени и фиксирани.

#### **3.3.4.2. Увиђај код кривичних дела против живота и тела са смртном последицом**

За обраду лица места потребно је.<sup>36</sup>

- да се обезбеди лекар судске медицине;
- да се фотографише леш у положају у ком је затечен из стајних тачака са обе стране леша (такозвана фотографија за препознавање);
- да се узму длаке које су отпале, делићи влакана и слично;
- да се запишу знаци смрти, ако постоји могућност треба да се измери телесна температура и да се запише време које је релевантно;
- да се изврши преглед косе, да ли су повреде сакривене под косом, те да ли је коса ишчупана;
- да се провери да ли има ушног крварења, крварења у очима, да се погледа корен носа и ноздрве;

---

<sup>36</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 14.

- да се погледа да ли постоје страни предмети у ушној шупљини;
- да се прегледа врат ради огреботина на кожи, црвених тачака и знакова дављења;
- да се прегледају руке, ради модрица које су могле да настану хватањем код пружања
- отпора;
- да се провери да постоје трагови од убода игле, ињекција, нарочито на лакатним
- превојима руку, да се прегледају шаке испод ноктију, ради повреда које су могле да настану због пружања отпора и због отока;
- •да се прегледају ноге и стопала, и да се провери да ли постоје трагови или повреде које говоре да је тело вучено;
- да се изврши преглед одеће, да се опише и фотографише одећа до детаља, да се обрати пажња на оштећења (рупе од метака, крвне прскотине, прљавштину);
- да се прегледају џепови, да се напише листа садржаја у џеповима, да се констатује присуство крви, да се евидентирају било какве флеке на одећи, да се одећа изузме, не треба заборавити да се леш дактилоскопира ради идентификације или елиминације;
- да се леш упути на судску медицинску обдукцију у оквиру одговарајуће установе са попуњеним пропратним актом.

#### **3.3.4.3. Увиђај код кривичних дела против полне слободе**

Када су у питању сексуални деликти, најбитнији трагови могу да се нађу на учесницима догађаја, због чега је битно посматрање тих особа, а такође и лице места, када је у питању изузимање трагова. Неопходно је избећи контаминацију трагова, а тога је потребно.<sup>37</sup>

- да се сазна о догађају што више, пре него да се оде и дође на лице места;
- да се лице места прегледа;
- да се фотографише стање које је затечено на лицу места;

---

<sup>37</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 16.

- да се пронађу и обележе трагови на лицу места, а пре свега да се обрати пажња на специфичне трагове крви, семене течности, трагове папиларних линија, пљувачке, трагове газећих слојева обуће, одеће, делова одеће, доњи веш, кондоме, влакна, длаке, као и наркотичка средства, то јест прибор који се користи за употребу наркотика, опушке, руж, чаше;
- да се жртва и осумњичени одведу што пре код лекара како би се фиксирани трагови, како би се констатовали да ли су у истој одећи, да ли су се након догађаја купали, опрали руке;
- да се лекару преда несесер за случајеве силовања с опремом помоћу које се узимају брисеви и њихов транспорт и чување;
- да се оштећена упутити на лекарски преглед како би се констатовале повреде-модрице, крвни подливи, угризи, огреботине и слично, обавезно је и да се повреде фотографишу и да се узме поднокатни садржај.

#### **3.3.4.4. Увиђај код кривичног дела разбојништва**

Када је у питању кривично дело разбојништва, под начином поступања обраде лица места подразумева се следеће:<sup>38</sup>

- да се сазна што је више могуће о догађају пре него да се оде и дође на лице места;
- да се прегледа лице места;
- изузети садржај са уређаја за снимање – видео запис;
- да се маркирају трагови на лицу места како би на фотографији могли боље да се уоче;
- да се обележе трагови и да се фотографише лице места, а затим да се пронађени трагови фиксирају, где је потребно да се посебно обрати пажња на следеће врсте трагова који су специфични:
  - длаке, које треба да се потраже на капи (евентуално фантомки) коју је извршилац носио;

<sup>38</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 16.

- трагове папиларних линија, које треба да се потраже у оквиру места које је извршилац додирнуо голим рукама, ако таква верзија догађаја постоји;
- крв, која треба да се потражи на местима где постоје крвне мрље, док трагови пљувачке треба да се потраже у капи извршиоца коју је носио када је дело извршио;
- оружје, пројектиле и чауре, а такође и материјал који може да се користи код поређења;
- стакло од, на пример, прозора који су разбијени, трагове у виду отисака газећег слоја обуће, рукавице, трагове пнеуматика, влакна одеће и слично.

Треба изузети све трагове са лице места, предмете и узорке, и такође све што може помоћи да се кривично дело расветли, и да се открије и идентификује починилац.

#### **3.3.4.5. Увиђај код саобраћајних незгода**

Обавезна инструкција прописала је да полицијски службеник, током обезбеђивања лица места саобраћајне незгоде, има дужност:<sup>39</sup>

- да лице места обезбеди, и да спречи да настану секундарне саобраћајне незгоде помоћу расположиве опреме;
- да укаже прву помоћ и да организује превоз повређених до здравствене установе која је најближа;
- да омогући приступ лицу места како би се збринуле особе које су повређене, затим ради гашења пожара, да утврди који је простор лица места где се саобраћајна незгода догодила, да успостави унутрашњу и спољну блокаду и предузме све потребне мере да лице места остане неизмењено, као и трагови и предмети;
- •да предузме мере да се саобраћај одвија неометано;
- •да се маркирају положаји и битни трагови опреме пре него да се помере возила;
- да се идентификују учесници и очевици саобраћајне незгоде, да се они раздвоје и да се спречи њихова комуникација;

---

<sup>39</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 17.



- да по хитном поступку дежурне службе о сазнањима која се тичу незгоде, да обавести о томе какве су последице, нарочито када су у питању државни функционери, лица која имају имунитет, страни држављани, возила министарства, полицијских службеника, војна возила;
- ако су по среди лоши временски услови, треба да пронађе и обезбеди предмете и трагове како их неко не би померио или оштетио, а ако техничке могућности дозвољавају да фотографише уколико зна да ће увиђајна екипа почети увиђај у сумрак или ноћу, а такође мора да спречи непозвана лица да улазе у простор лица места;
- да предузме мере које би спречиле и отклониле опасност од материја које су запаљиве или експлозивне;
- да заштити предмете од крађе и кварења;
- да тела погинулих лица прекрије и обезбеди;
- да организује рашчишћење пута и евентуално да од предузећа која одржавају путеве затраже да то ураде;
- да крене у предузимање других мера и радњи на основу захтева онога ко руководи увиђајем или изврши независно упућивање возила зарад ванредног техничког прегледа или криминалистичко-техничког прегледа, и предузме мере око пребацивања тела погинулих;
- да оне који руководе увиђајем упозна са тим које су информације прикупљене, које мере су предузете и са изменама до којих је евентуално дошло и да предузме мере које ће довести до довођења у нормалу саобраћаја након што се увиђај приведе крају.

#### **3.3.4.6. Увиђај код кривичних дела извршених употребом ватреног оружја**

Када је у питању употреба ватреног оружја, код обраде лица места потребно је:<sup>40</sup>

- да се фиксира стање лице места које је затечено, да се фотографише лице места и трагова појединачно, да се скицира, да се узму трагови са лица места, да се

---

<sup>40</sup> Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручник за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, стр. 15.

фиксирају трагови папиларних линија, да се мулажирају рељефни трагови, да се узму барутне честице, да се изврши барутни тест на рукама и одећи присутних особа;

- да се потраже трагови крви жртве на осумњиченом и обрнуто, као и трагове прскања
- крви, крвне прскотине из улазних рана на лицу, рукама, одећи, оружју;
- да се процени даљина и правац из кога се пуцало, да се пронађе одећа жртве да би могла да се одреди даљина пуцања;
- да се изврше мерења на лицу места и да се нацрта скица лица места како би се испитала путања пројектила;
- изузети оружје, празне чауре, пројектиле и муницију;
- током изузимања оружја треба да се води рачуна да не дође до уништења трагова папиларних линија, па оружје треба да се хвата за храпаве делове и не треба ништа да се гура у цев. Ако постоје пројектили који су заглављени у предмету, изузети цео предмет, ако постоји та могућност.

#### ***3.3.4.7. Моделирање места догађаја***

Научно-технолошки напредак, је између осталог омогућио да се положај који имају предмет и трагови кривичног дела на самом месту где се одиграо догађај, прикажу на нов начин. Примена стереофотограметрије и аналитичке фотограметрије, којима се подразумева да се место догађаја слика и то тако да употреба особина централног дела пројекције може одредити дужине, елиминишући неопходност да се креира ситуациони план места догађаја.<sup>41</sup>

Модерне технологије пружају могућност да се фиксира ситуација на месту догађаја примењујући сферну слику, која пружа могућност да по месту догађаја дође до виртуалног кретања пошто дође до преноса слика у засебан софтвер који обрађује слике који врши њихово спајање и обраду (Photoshop, Easypano и друго).

О сферној фотографији говоримо када дође до сликања из више правца (прављење кружне панорамске слике из једне тачке стајања, уз употребу статива,

---

<sup>41</sup> Бјеловук, И., Жарковић, М., Кесић, Т. (2017). Приказивање положаја трагова на месту догађаја при вршењу увиђаја. *Криминалистичка теорија и пракса*, Vol. 4. No. 2. стр. 85.

либеле и посебног додатка који омогућава да се фотоапарат ротира око тачке која се сматра чворном). Ова технологија омогућава стицање увида у однос који постоји на релацији предмет-трагови на месту догађаја док долази до изостајања прецизних димензија. Са употребом сферне фотографије није искључена потреба да се мере димензије и координате положаја на месту догађаја, као ни креирање скице и плана ситуације.<sup>42</sup>

Могуће је створити 3Д модел места догађаја, који би био приказан у виртуалној стварности, што се може постићи применом најновијих технолошких достигнућа (3Д скенер и штампач). Примера ради, могуће је реконструисати просторну путању пројектила, применом одређених типова ласерских скенера који могу бити коришћени да се сними и фиксира ситуација на месту догађаја. На месту догађаја могу се чисто видети рељефни трагови (траг обуће или гума у глибу, песку или још некој деформбилној подлози, алата), при чему могу бити важни како би се идентификовао објекат чији је то траг. Јасноћа поменутих детаља зависи од тога колика је резолуција скенера. Реални 3Д модел места догађаја може се створити када се користи 3Д скенер.<sup>43</sup> Одређена решења из области софтвера пружају могућност да се створе анимације чија корисност долази до изражаја и при анализи увиђајног материјала и када се реконструише догађај. Беспилотне летелице немају више искључиво војну примену, већ се користе увелико и у цивилном сектору и имају најразличитију намену.

Када се постави камера уз одговарајући софтвер, може се снимати место догађаја и са земље и из ваздуха, што се показало јако корисним када на месту догађаја прети опасност од експлозије. Не треба сметнути с ума да употреба савремених технологија мора бити праћена омогућавањем одређених предуслова, материјалне и техничке природе, а то значи да се поседује савремена апаратура, пратећи софтвери који неизоставно морају имати и у континуитету обнављати лиценцу, знање и вештине стручног персонала који ће се бавити руковањем нових апарата и адекватно обрађивати резултате до којих би се дошло. У вези са тим, потребна су много већа материјална улагања наспрам, до сада примењиваних, конвенционалних метода чија је улога била да обрађују и анализирају место догађаја.

---

<sup>42</sup><https://www.nist.gov/system/files/documents/2017/08/23/mehzebchowdhury.therealvalueof3dand360imaging.thursdayafternoonsession.pdf> - приступљено: 12.02.2020.

<sup>43</sup>Noond, J., Schofield, D., March, J., Evison, M. (2002). Visualising the scene: computer graphics and evidence presentation. *Science & justice*, 42, 2, p. 90.

### ***3.3.4.8. Примена 3Д фотографије при вршењу увиђаја***

Детаљнија и квалитетнија анализа чињеничног стања омогућава се тродимензионалном фотографијом лица места до које је дошло вршењем увиђаја. Лице места се применом 3Д техника фотографише из већег броја локација за време док се врши увиђај (панорамска слика, слика целокупног лица места, сликање из већег броја углова). Уклапање 3Д фотографија у јединствену целину се изводи на рачунару и на овај начин се долази до 3Д приказа лица места.

Овакав приказ предствља основу за детаљније анализе које следе, а које се не могу реализовати применом конвенционалне документације са увиђаја, ако се има у виду просторно уклапање и узимајући у обзир узајамну корелацију разноврсних просторних делова, трагова и ствари кривичног дела. Ако се посматрају предмети, превозна средства, трагови из већег броја углова и пројекција уз могуће увећање свих појединости, и примена разноврсних филтера светлости, могућности анализирања су вишеструке. Примера ради, нарочит значај има анализирање када се испитује положај и распоред трагова од крви, јер они могу бити увећани више пута, при чему су њихове димензије и међусобна удаљеност мерљиви.

Анализирање кретњи починиоца на лицу места и утврђивање везе трагова кретања и других трагова простије је применом 3Д слика од традиционалне документације са увиђаја, а разлог томе је тај што на овај начин постоји реалније сагледавање лица места и просторног осећаја. Када се анализирају 3Д снимци корисним се сматрају разноврсне опције које су омогућене од стране софтвера. Као пример се може узети, када се на снимку мења осветљеност, када варира снага снопа светлости или угао осветљености и тада примену налазе многобројни филтери светлости. На основу овога могуће је да на дигиталном снимку буду изазвани разноврсни контрасти, као и препознавање трагова до чијег опажања није могло доћи у току самог увиђајног поступка.

Када се врши увиђај долази до примене неких традиционалних техника, врши се фотографско обрађивање лица места и трагова, што има одређене мане, које се могу превазићи применом 3Д технике. У првом реду, када се врши увиђај много времена

„отпада“ на разноразна мерења којима се приступа на лицу места (мери се лице места, трагови, као и њихови међусобни односи и друго).

И поред ових мерења, понекад на суду буде постављено питање одређених нефиксираних мера, из разлога што се оне нису сматрале важним у току самог увиђаја, а немогућа су нека накнадна мерења, јер више нема лица места. Грешке су могуће када се употребљава милиметарска трака и када се евидентирају величине које су измерене. Увиђајем се не могу, на прецизан начин, утврдити разне мере јер долази до тога да се објекат помера у току механизма постанка кривичног дела на које се те мере односе (примера ради, када се врши вештачење незгода у саобраћају, балистичка вештачења и друго).

Када се користи покретни ласерски скенер, у потпуности се искључује процес мерења, те се тако време вршења увиђаја скраћује, јер ласерски зраци утврђују (аутоматски) током снимања све дистанце и мере на много тачнији начин, него што то може да се уради класичним путем. На фотографији која је направљена помоћу ласерског скенера сваке дистанце и величине које су жељене, показују се командом која је једноставна и помоћу позиционирања компутерског миша између тачака чије раздаљине желе да се утврде.<sup>44</sup>

Прављење скица са лицу места спада у захтеван поступак за коју треба доста времена, и углавном се обавља у оквиру криминалистичке лабораторије након што се обави увиђај на основу скица које су руком израђене и мера које су утврђене. Ипак, 3Д фотографија коју подржавају компутерски програми омогућава да се скице аутоматски начине 3Д фотографији у истом програму за прављење 3Д фотографија. Ове скице имају много већу прецизност, где постоје и различите опције којим је лице места приказано различитим пројекцијама.

2Д фотографија пружа могућност да се утврди дистанца само у оквиру две пројекције (ширина и дужина) између идентификационих обележја. За разлику од ње, 3Д фотографија пружа могућност да се утврди дубина и траг, односно да се фиксира обележје трага када су у питању три димензије (на пример, мери се дубина пнеуматика или газеће површине обуће на меком тлу, или дубина трага на металу који је начињен провалом). Нема дилеме да се помоћу 3Д фотографије уводи битна новина у поступке

---

<sup>44</sup><https://www.nist.gov/system/files/documents/2017/08/23/mehzebchowdhury.therealvalueof3dand360imaging.thursdayafternoonsession.pdf> - приступљено: 12.02.2020.

документовања (фиксирања) чињеничних стања на лицу места кривичног дела. Када су у питању остале предности, нагласак је на поједностављању мерног процеса у оквиру лица места, и да се доста убрзава и повећава сам квалитет увиђајног процеса. Новом техником ствара се потреба за сасвим другачијим концептом сачињавања записника о увиђају. Писани записници са увиђаја, у облику какав сада имају, без дилеме одлазе у историју криминалистике .

### 3.3.4.9. Примена 3Д фотографије при вршењу реконструкције кривичног догађаја

3Д фотографије, односно снимци са лица места који су обрађени у оквиру компутерских програма пружају лакшу реконструкцију кривичних догађаја, те анализе чињеничних стања бивају поједностављене као и провера различитих верзија одвијања догађаја. 3Д фотографија спада у верну виртуелну реконструкцију лица места.<sup>45</sup> Она је тродимензионалног карактера и пружа виртуелно кретање по лицу места и после обављања увиђаја. У оквиру виртуелног снимка са лицу места кривичног дела може да се креће идентично као у видео-игрици по просторној дубини и из различитих праваца, те могу да се уочавају предмети из разних пројекција и углова.

Неки детаљи који су битни могу да се увећају, истакну, и да се појединачно анализирају у односу на друге детаље. Детаљи који нису битни када је у питању конкретна анализа, могу да се привремено искључе из приказа. Примена 3Д технологије пружа током анализирања и померање предмета на интерактивном снимку, како би се утврдио начин њиховог померања или коришћења током извршења кривичног дела. Тако могу да се проверавају различите могућности кретања починиоца, као и сам начин извршења кривичног дела. Примера ради, могу да се померају углови и путање пројектила у односу на реалне позиције које имају лица и трагови како би се решила путања која је спорна везано за пројектиле и положаје извршиоца.

Криминалистички истражиоци и тужиоци, током туре виртуелног прегледа 3Д снимка (фотографије) могу да стекну верни утисак о лицу места, положају и односу који трагови имају и дуго времена након што је увиђај обављен, када реално лице места више не постоји. Предност 3Д фотографије које су снимљене помоћу дигиталних техника је и у томе што се сваки детаљ у оквиру 3Д фотографије може много пута да се увећа (зависнос од броја пиксела које има дигитална камера или како је подешен ласерски скенер).<sup>46</sup>

На тај начин код прегледа снимка који је направљен током увиђаја могу да се уочавају и анализирају трагови који су голим оком невидљиви код обичне 2Д

<sup>45</sup> Noond, J., Schofield, D., March, J., Evison, M. (2002). Visualising the scene: computer graphics and evidence presentation. *Science & justice*, 42, 2, p. 91.

<sup>46</sup> <https://www.nist.gov/system/files/documents/2017/08/23/mehzebchowdhury.therealvalueof3dand360imaging.thursdayafternoonsession.pdf> - приступљено: 12.02.2020.

фотографије која је снимљена аналогним апаратом. То јест, могу да се уоче трагови који нису могли да се опазе током вршења увиђаја. Увећани трагови могу да се прецизно измере и да се упореде са осталим траговима, те ово пружа могућност за разне врсте анализа које су пре биле немогуће. Помоћу 3Д фотографије искључује се потреба да се лице места реално моделира лица и да се моделирају трагова и предмети кривичног дела. Током виртуелног прегледа 3Д снимака са увиђаја добија се веран утисак. Током самог прегледа 3Д снимка стиче се виртуелна реконструкција стања ствари које је затечено, и које је постојало у тренутку када се увиђај вршио.

Општепозната ствар у криминалистици је да ако је лоше урађен увиђај, са непрецизном и непотпуном документацијом, онда ни реконструкција кривичног дела неће моћи да се уради квалитетно. “Добра реконструкција” не може да замени, надомести, допуни увиђај који је лоше обављен.<sup>47</sup> Ипак, 3Д компутерска фотографија омогућава да се на револуционаран начин реконструише лице места (уколико није дошло до промене на лицу места у периоду од извршења кривичног дела па до вршења увиђаја). 3Д фотографија увиђаја која је начињена током његовог вршења представља подобну полазну тачку код реконструкција и код анализирања где се утврђују механизми како је настало кривично дело и где се проверавају различите верзије. Некада се провера верзија врши током анализе 3Д снимка тако што се спроводи радња криминалистичке реконструкције, а некада је неопходно да се спроведе вештачење и експерименти, и ангажовање експерата.

Реконструкција кривичних догађаја која се заснива на 3Д снимцима пружа једноставну проверу исказа који је сведок дао, који се тичу спорних питања: “Да ли су могли нешто да виде са места на коме су се били или ипак нису?” Није потребно да се излази на лице места, и да се направи реална реконструкција, већ је потребно да се дефинише тачка у оквиру виртуелне фотографије на којој се сведок налазио у тренутку (наводног) опажања кривичног дела и њен однос са позицијом дешавања догађаја који је споран. (Примера ради, детаље које је могао да види сведок са прозора, где се налазио када се догађај одвијао).

Током процеса реконструкције кривичног дела помоћу 3Д фотографије, користе се и изјаве сведока, скице и фотографије које су расположиве. Па се тако фотографише

---

<sup>47</sup><https://www.nist.gov/system/files/documents/2017/08/23/mehzebchowdhury.therealvalueof3dand360imaging.thursdayafternoonsession.pdf> - приступљено: 12.02.2020.



постојећа инфраструктура на лицу места (саобраћајни знакови, пут, или унутрашњост простора) а затим се у оквиру снимка убацују детаљи (намештај, возила, предмети итд.) на основу исказа које су сведоци дали ради реконструкција, анализа и провере разних верзија. 3Д технологије су се показале корисним и током исказа сведока код ситуација када је потребно да се њихово сећање освежи.

### **3.3.5. Фазе увиђаја**

#### **3.3.5.1. Вербално-информативна фаза**

Увиђајна екипа сакупља информације које су карактеристике догађаја и лица места, то јест информације о месту где су особе које се повезују са самим кривичним делом и његовим извршењем, како би даље поступање могло да се планира. Након тога прецизно се одређује која је локација лица места, а то се спроводи тако што се утврди која је почетна или фиксна тачка која се везује за неку одредницу која је константна - фиксни или трајни објекат или ГПС уређај.<sup>48</sup>

Како то и сам назив каже вербално се прикупљају информације о свим важним елементима који су везани за кривични догађај и то помоћу разговора са службеником полиције који лице места обезбеђује или лицима која су присутна. На овај начин се прикупљају информације које се тичу карактеристика лица места, њиховим сазнањима о томе да ли је неко нешто дирао на том месту, остављао трагове и слично.

Након што се утврди коначни радијус места и бројности трагова, као и обавештења која су прикупљена од особа које су се ту затекле, врши се планирање и процена тактике и методика поступања надаље, с тим што смер спровођења увиђаја почиње од периферије према центру или обрнуто, кроз концентричне кругове, мрежно или линијски. Битно је да се прикупе и сазнања о променама на лицу места које су се евентуално десиле, од тренутка догађаја до почетка увиђаја, те се у оквиру ове фазе врши евиденција података временских и других прилика (доба дана, услови видљивости, облачност, ветар, температура), а затим се утврђују и фиксирају краткотрајни трагови (дим, мирис, боје пламена, полегнута трава и слично).

---

<sup>48</sup> Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 402.



### 3.3.5.2. Статичка фаза

Екипа увиђаја долази на лице места и спроводи радње које су усмерене да се пронађу, означе и фиксирају трагови, а да се предмети не додирују и не померају, као и да се стање лица места не мења. Зато се ова фаза назива „руке у џеповима“.<sup>49</sup>

На место догађаја први долази члан увиђајне екипе који има највише искуства, и углавном је то криминалистички техничар, који, како познаје правила која одређују како се поступа са траговима, налази оне који су релевантни. Трагови се затим видно означавају а најискуснији члан увиђајне екипе даје дефиницију смера приступа и кретања по лицу места и тек након овог поступка други чланови екипе увиђаја долазе на лице места како би негативан утицај био минимизиран. Проналазе се трагови, врши се њихово бележење, фотографисање, мере се, описују, пописују. Дефинише се положај трагова у оквиру места догађаја, али се одређује и њихов идентитет и изглед, димензије, облик, и остале особине, које се утврђују техничким снимцима и графичким приказима. У оквиру овог стадијума деловање се органишава на прегледање лица и места и на запажање општих услова у оквиру којих се догађај и десио. У овом стадијуму препознају се трагови, диференцирају се релевантне и ирелевантне ствари, проучавају се механизми настанка трагова, реконструише се мисаони ток и динамика самог догађаја.<sup>50</sup>

У овој фази врши се означавање појединих предмета и трагова бројчаним ознакама, мере се неки предмети, и обављају потребне радње. Затим се обављају следеће делатности:

- Прегледа се и описује лице места, праве се белешке и тонски запис;
- На место догађаја први долази члан увиђајне екипе који има највише искуства, и углавном је то криминалистички техничар, који, како познаје правила која одређују како се поступа са траговима, налази оне који су релевантни.
- Трагови се затим видно означавају а најискуснији члан увиђајне екипе даје дефиницију смера приступа и кретања по лицу места и тек након овог поступка други чланови екипе увиђаја долазе на лице места како би негативан утицај био минимизиран

---

<sup>49</sup> Голунски, С.А. (1959). *Криминалистика*. Москва, стр. 257.

<sup>50</sup> Кривокапић, В. (2005). *Криминалистичка тактика*, Полицијска академија Београд, стр. 473.

- Проналазе се трагови, врши се њихово бележење, фотографисање, мере се, описују, пописују.
- Дефинише се положај трагова у оквиру места догађаја, али се одређује и њихов идентитет и изглед, димензије, облик, и остале особине, које се утврђују техничким снимцима и графичким приказима.
- У оквиру овог стадијума деловање се органишава на прегледање лица и места и на запажање општих услова у оквиру којих се догађај и десио.
- У овом стадијуму препознају се трагови, диференцирају се релевантне и ирелевантне ствари, проучавају се механизми настанка трагова, реконструише се мисаони ток и динамика самог догађаја.

### ***3.3.5.3. Динамичка фаза***

У оквиру ове фазе екипа увиђаја делује активно на лицу места и тако чини бројне измене.<sup>51</sup> Врши се померање прегледа, њихово прегледавање, окретање. Изазивају се латентни трагови отисака папиларних линија, праве се одливци, анализирају се невидљиви или слабо видљиви трагови, врши се изузимање и паковање трагова, врши се трасолошко поступање проналаска и фиксирања, а ако постоји потреба вештачење се обавља на лицу места (тзв. ситуациона вештачења).

У овој фази одвија се централни део рада на лицу места и у оквиру ње је наглашена истраживачка компонента. У оквиру ове фазе екипа увиђаја делује активно на лицу места и тако чини бројне измене:

- Врши се померање прегледа, њихово прегледавање, окретање.
- Изазивају се латентни трагови отисака папиларних линија, праве се одливци,
- анализирају се невидљиви или слабо видљиви трагови,
- врши се изузимање и паковање трагова,
- врши се трасолошко поступање проналаска и фиксирања,
- ако постоји потреба, вештачење се обавља на лицу места (тзв. ситуациона вештачења).

---

<sup>51</sup> Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 406.

- У овој фази одвија се централни део рада на лицу места и у оквиру ње је наглашена истраживачка компонента.

У динамичкој фази обављају се следеће радње:

*Изузимање предмета и њихова детаљна анализа* - У оквиру предмета траже се оштећења, трагови и промене које су настале током извршења кривичног дела. Она се осветљавају посебним светлом. Глатке површине, за које постоји претпоставка да је непознати починилац додиривао (квале) посипају се аргенторатнима да се изазову латентни отисци прстију. Специјалим хемикалијама и врстама светла траже се трагови папиларних линија, крви, сперме, обуће итд).<sup>52</sup>

*Мулажирање трагова* - Трагови обуће, трагови утискивања оруђа, који спадају у рељефне трагове, се мулажирају, и то на тај начин што се у њих излива смеса како би се добио отисак који ће помоћи у идентификацији.

*Проналажење и фиксирање микротрагова* - Локације за које се сматра да садрже неке микротрагове се лепе лепљивом траком, прашина се усисава усисивачима који су за то намењени, трагови се преносе наелектрисаним штапом и пакују у најлонске кесе које се херметички затварају.

*Паковање предмета и трагова са лица места* - Обезбеђује се материјал за поређење (узорак и предмет) како би се додатно анализирао и вештачио.

*Фиксирање одоролошких (мирисних) трагова* - У нашој криминалистичкој пракси запоставља се фиксирање мирисних трагова са лица места, то јест конзервирање истих.

#### **3.3.5.4. Записник о увиђају**

Записник о увиђају представља документ који је објективан, где се на веран, потпун и детаљан начин региструју све радње које су предузете и чињенице које су релевантне. Он мора да буде тако састављен да човек, који није био присутан на лицу места, може да, помоћу записника, створи тачну слику догађаја. Записник не сме да садржи лична запажања. У оквиру записника уносе се подаци који се тичу описа, мера, величина појединих предмета и слично.

Записник прави одмах, то јест док се увиђај врши или непосредно после њега. Потписивање записника врши орган поступка, то јест службена особа која има

---

<sup>52</sup> Симоновић, Б. (2012). *Криминалистика*, Правни факултет, Крагујевац, стр. 310.

овлашћење и записничар.<sup>53</sup> Уз записник се прилаже скица лица места, ситуациони план лица места, фотографије, видео снимак и слично.

### 3.4. Доказна снага увиђаја

Увиђајем се прикупљају резултати, који имају велике доказне вредности, ако су узети на начин како налаже ЗКП и правила криминалистике. Доказни потенцијали увиђаја настају из могућности да се користе савремена криминалистичка средства, па се кроз објективне методе материјални докази окривају и фиксирају.

Доказни карактери увиђаја не састоји се из вредности коју у себи носе непосредна чулна опажања. Криминалистичка информација спада у основну одредницу увиђаја, и она се налази, анализира и фиксира током самог увиђаја. Доказни карактер увиђаја огледа се у могућностима да се на лицу места открију материјалне чињенице које су настале када је кривично дело извршено. Увиђај који се предузима у кратком временском размаку у односу на извршење кривичног дела има већу доказну снагу.<sup>54</sup>

Модерне технологије које су доживеле развој у најразноврснијим сферама стваралаштва пружају могућност да се визуализација места догађаја обави на савремене начине, и то тако да се на веран начин прикаже стање које је затечено, позиције, главне карактеристике и узајамни положај свих, а посебно ствари и трагова чији се значај у криминалистичком и кривичноправном погледу, везано за конкретни случај, препознаје у првој фази криминалистичке обраде места догађаја или другим речима када се обавља увиђај. Преимућства употребе метода које пружају могућност верног, целовитог и потпуног упознавања са ситуацијом места догађаја, а стварима и траговима који су фиксирани обезбеди израженији потенцијал у оперативном и доказном погледу, долазе до изражаја и у каснијим фазама поступања а у вези са конкретним догађајем, па тако и за време припремања и вршења реконструкције догађаја, саслушавања особе која је окривљена, узимања изјава од сведока и вештачења.<sup>55</sup>

---

<sup>53</sup> Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 406.

<sup>54</sup> Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд, стр. 77.

<sup>55</sup> Симоновић, Б. (2012). *Криминалистика*, Правни факултет, Крагујевац, стр. 312.

Примењивање модерне технологије не значи да се треба ослонити на методе које се сматрају конвенционалним, али и поред тога обрађивање места догађаја на мерно-графички начин и приказивање значајнијих ствари и трагова и даље се делимично базира на њима. И поред тога што нови начини путем којих се фиксира ситуација и детаљи места догађаја, изискују додатна новчана средства (опрему, софтвер, лиценцу, обуке) знатно већа наспрам до сада коришћених конвенционалних метода за фиксирање, предности њихове употребе у врло сложеним предметима, који су важни са криминалистичке и кривичноправне тачке гледишта, препоручују их као нешто што се не може заобићи.

Са друге тачке гледишта, полазећи од тога да у вези са многим кривичним догађајима, па у вези и са кривичним делима која имају „мању тежину“ (укључујући и дела тешке крађе) нема примене ни традиционалног мерно-графичког метода у приказивању ситуације места догађаја и положаја који имају значајније ствари и трагови, од изузетне је важности да се пронађу прави одговори на питање како и колико треба радити на спровођењу побољшања визуелизације и документовања детаља у вези са местом догађаја.

Све ово несумњиво значи потребу да се улаже у набавку савременије опреме и софтвера, као и у обучавање корисника, али и континуирано и смислено подстицање ширег коришћења традиционалних и модерних метода за визуализацију места кривичног догађаја и његових ситних појединости, а самим тим и положаја трагова и ствари који су важни како би се расветлила и доказала тачно одређена кривична дела.



## 4. Резултати истраживања

Током истраге места злочина, истражитељ се суочава са многим потешкоћама због компликоване природе места злочина. На пример, ако се злочин одиграо на брдовитом подручју, докази и секундарно место злочина могу се проширити на подручје нижег брда и на спојни пад. Барикадирање, документовање, фотографисање и снимање видео записа таквих места злочина има пресудни значај, али је истовремено тешко.

Од истражитеља се такође тражи да скицирају место злочина на којем су приказане позиције доказа, као и да изврше претрагу и прикупе доказ. Свака врста контаминације може довести до губитка доказне вредности и сузити опсег истраге. Управљање и истрага места злочина захтевају много времена, подложне су манипулацијама и укључује велики број обученог особља и стручњака. На основу спроведеног истраживања и прегледа домаће и старне литературе, долази се до закључка је високотехнолошки развој у великој мери помогао у вршењу увиђаја у односу на стандардне методе. Истраживањем се дошло до неколико савремених система вршења увиђаја који су издвојени у даљем тексту рада, а који као доказна снага увиђаја учествују у решавању случајева за преко 70% кривичних дела.

Један од савремених система је теле-форензика која служи као мост између истражитеља у лабораторији и места злочина. Лабораторија може у реалном времену примати све податке, видео снимке уживо и слике места злочина и даље може усмерити службеника да прикупља посебне доказе или релевантне податке.

Лидар (откривање и одређивање светлосног осветљења) користи УВ зраке, видљиве зраке и близину инфрацрвене светлости за осликавање објеката. Може да прикаже широк спектар материјала, укључујући металне и неметалне предмете, аеросол, облаке, па чак и један молекул. Технологија детекције светлости и домета интегрише дигитални фотоапарат и ласерски емитер за снимање слика као и високо прецизна мерења објеката и мерења објеката и сцена. Удаљеност се мери тако што се бележи колико времена је потребно да се ласерски сноп одбије од неког објекта на њеној путањи и врати се назад у уређај. Сваки пут када се ласерски зрак одбија од неког објекта, ствара се тачка података. Уређај овај процес понавља милион пута како би створио облак тачака који се затим упоређује са фотографским сликама сцене.

Дрон је софистициран и напредан алат у области роботике, ваздухопловства и електронике и највише је допринео вршењу увиђаја и решавању случајеве. Техничка имена која се дају дроновима су беспилотна летелица (УАВ), систем беспилотне летелице (УАС), даљинско пилотирано возило (РПВ), итд. Постоје разноврсни дрони, који се разликују према величини, облику и функцијама. Њиховим програмима се може управљати даљински или уз помоћ контролног система са тла.

Примена дрона у вршењу увиђаја:

1. Фотографисање - Место злочина и докази фотографишу се прегледом или изблиза, а ткође је потребна камера високе резолуције којом ће управљати квалификовани професионалац. Ретко се дешава да постоје потешкоће када треба фотографисати доказе који се налазе ван досега фотографа, попут језера, бара, планинских падина итд. Међутим, беспилотна летелица може лако да фотографише доказе за записник уз помоћ своје високо пикселне камере, без ометања доказа. Дрон може летети до значајне висине у руралним подручјима, шумским пределима или над водом.
2. Видео снимање - Видео снимање је још један облик документовања које врши особље како би се забележило читаво место злочина у једном лету. Попут фотографије, видео снимање места злочина може се постићи помоћу беспилотних летелица. Она може снимити велика неприступачна места злочина тачно, ефикасно и за кратко време.
3. Трагање за доказима - Након документације иде опсежна потрага за доказима. Неки од доказа могу се превидети чак и ако се користе методе обрасца претраживања. Дрон може претраживати и лоцирати доказе који су неопходни за сакупљање.
4. Реконструкција/мапирање места злочина - Помоћу ЛИДАР технологије могуће је дигитално пресликовања читавог места злочина. Овај систем је уграђен у беспилотне летелице и емитује високо кохерентну ласерску светлост која удара у површину доказа и места злочина. Дрон прима ово светло и израчунава удаљеност између доказа и места злочина. 3Д дигитална слика се може успоставити помоћу ових података и реконструкција места злочина може се успешно обавити. ЛИДАР технологија нам помаже да мапирамо доказе попут стакла, мрља од крви, косе, влакана, слина итд.

5. Истрага - Кораци који се спроводе приликом истраге места злочина попут фотографирања документовања, снимања видео записа, тражења доказа и обнове могу се постићи употребом дрона. Дрон може бити важно средство теле-форензике и да пружи помоћ стручњацима у истрази директно из лабораторије. На пример, отисак прста који је пронађен на месту злочина може се сликати и може се послати дроном директно у биро за отиске прстију. Скенирана слика се може анализирати и резултати се могу добити у тренутку истраге места злочина. Дакле, уградња дрона у теле-форензику може олакшати процес истраге и уштедети време.

Постојеће процедуре истраге места злочина су опсежне и подложне контаминацији. Међутим, употреба дрона показала се као снажно средство у истрази и управљању месту злочина. Увођење такве технологије у истражне агенције смањиће време и радну снагу која се троши на други начин. Модернизација поступака истраге је потребна како би се испунила тренутна стопа изостављања злочина и њихово процесуирање.

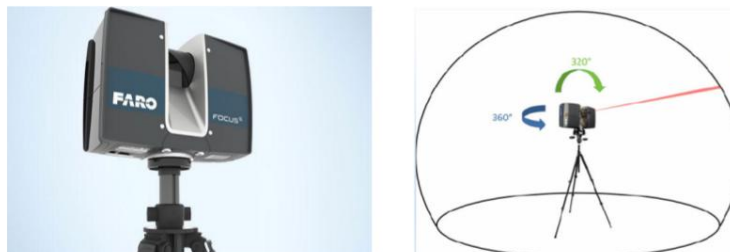
Међутим, дрони се могу да буду од мале користи током оштрих климатских услова. Генерално им батерија кратко траје, а функције дрона могу бити оштећене уколико се сруши. Ово се може заменити дронима који се служе водоником како би се превазишао проблем са батеријом.

Полицијске снаге користе беспилотне летелице за надгледање масе на јавним местима, патролирање на пограничним областима и за надзор тајних агенција. Предложена употреба беспилотних летелица у истрази места злочина дефинитивно се може показати за истражне агенције, ако су уграђене и ако се њима добро управља.

Велики део технологије која се тренутно користи на месту догађаја, употребљава се како би се лоцирали, снимили и пронашли физички докази, а на месту где се одиграо злочин, врше се само ограничене анализе.

Још један од савремених система која је допринела бољем вршењу увиђаја и решавању случајева јесте Faro Focus 3D систем састоји се од скенера статива, који се аутоматски ротира за снимање околног окружења. Зависно од сцене која се мери, једном скенирању може бити потребно 7 до 38 минута. Место злочина ће можда требати да се скенира више пута из различитих углова како би се снимили сви важни детаљи. Ниво квалитета фотографије може се прилагодити и утиче на брзину

скенирања. За подешавање уређаја и започињање поступка скенирања потребан је један обучени оператор. Након што процес започне, уређај се аутоматски ротира и прегледава 360° хоризонтално и 320° вертикално.



**Слика 3. Изглед *Faro Focus 3D* уређаја (лево) и опсег визуелног прегледа (десно)**

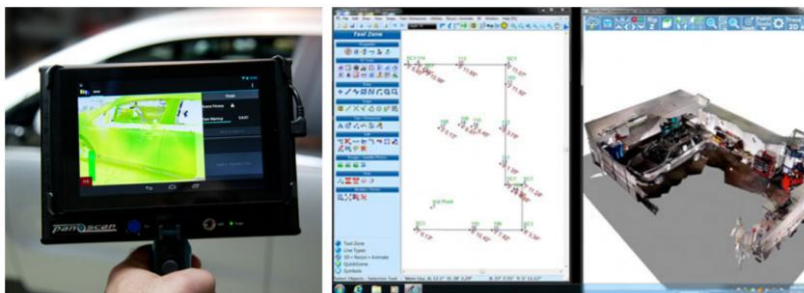
Уређај се не може користити у неповољним временским условима попут кише, снега и суснежице. Такође не може правилно да створи огледала или површину воде, јер ове рефлексујуће површине имају тенденцију да поремете путању ласера. Међутим, грешке изазване рефлексирајућим површинама могу се исправити током фазе обраде. Пространост статива може отежати употребу уређаја у малим просторима. Иако се уређај може користити у мраку, он не може фотографисати тачне фотографије у недостатку природне или вештачке светлости. Међутим, мерења прикупљена у мраку и даље се могу користити за стварање 3Д модела околног окружења.



**Слика 4. 3Д модел куће креиран употребом *Faro Focus 3D* (горе лево), 2Д нацрт спрата креиран коришћењем традиционалних метода (горе десно), фотографија тела на месту злочина (доле лево) и 3Д реконструкција у складу са претходном фотографијом (доле десно)**

За вршење увиђаја користи се и Panospan PointGun је ручни 3Д скенер који користи технологију RGB (Red Green Blue) дубинске камере за снимање података о облаку високе густине са брзином и поузданошћу. PointGun није намењен замени традиционалних фотографија са места злочина, већ побољшању и подршци стандардних фотографија панорамским снимцима. Црвено зелено плава (RGB)

технологија са дубинском камером снима RGB слике и информације по пикселу које се користе за мерење удаљености. Ова комбинација се може користити за стварање 3Д модела окружења који укључују тачна мерења као и фотореалистичке визуелне репрезентације.



Слика 5. *Panoscan PointGun* (лево) и 3Д модел креиран уз помоћ справе (десно)

*PointGun* се састоји од RGB дубинске камере, ЛЕД извора, одвојивог Андроид таблета и изменљиве пуњиве батерије. *PointGun* захтева веома мало подешавања и није га потребно калибрисати пре употребе као већину других уређаја за 3Д снимање. Ово штеди време током истраге места злочина, смањујући трошкове рада.

За прикупљање података, један оператер држи уређај и полако се креће по окружењу које се скенира како би снимио цело место злочина. *PointGun* је у стању да снима податке у реалном времену, одмах стварајући обојени 3Д облак тачака. Ово омогућава снимање приближно 20 милиона обојених података по сесији што је брже од конкурентских уређаја. Уз то, скенер се може континуирано користити више од три сата уз једно пуњење, док податке шаље на Андроид таблет, ослобађајући складиште података. Овај таблет се продаје уз уређај и може да складишти преко 2.000 појединачних скенирања.

*Panoscan*-ом се не може управљати у неповољним временским условима попут кише, снега и суснежице. Уређајем се може управљати у затвореном простору у било које време помоћу вештачке светлости и ноћу на отвореном помоћу вештачке светлости. Међутим, због врсте технологије која се користи за прикупљање података, током дневне светлости не може се радити на отвореном. То значајно смањује број саобраћајних незгода које се могу скенирати помоћу уређаја. *PointGun* је преносив што га чини врло корисним за скенирање малих простора.

Неколико наведених система за вршење увиђаја показују колико је технологија напредовала и колико високотехнолошки уређаји могу да буду корисни у вршењу увиђаја.

## Закључак

Да би се могли правилно сагледати сви аспекти увиђаја треба, најпре, објаснити појам и значење термина увиђај. Увиђај је радња доказивања која се састоји од непосредног опажања промена на лицу места кривичног догађаја које предузима овлашћени орган тј. увиђај је систем интелектуалних, реалних и инструменталних делатности које се примењују на основу одредби Законика о кривичном поступку уз примену криминалистичко-техничких и тактичких метода и средстава који су усмерени на проналажење, обезбеђивање од уништења и фиксирање криминалистичких и правно релевантних материјалних информација (предмета, трагова кривичног дела, ситуације настале кривичним догађајем) за потребе евентуалног кривичног поступка.

Када је у питању рад криминалистичке технике за њу је посебно значајна статичка и динамичка фаза у којој се врши непосредно опажање, проналажење, тумачење и избор оних трагова који су од значаја, који су релевантни за расветљавање кривичног дела и на крају фиксирање тих трагова. Треба најпре да се направи одређена документација тј. мора да се сачини скица лица места, да се изврше неопходна мерења, а ако је у питању саобраћајна незгода да се сачини ситуациони план односно прецизнија скица јер код саобраћајних незгода тај ситуациони план има пресудан значај.

У вези са изнетим, треба споменути рад јавног тужиоца. Јавни тужилац руководи предистражним поступком и спроводи истрагу и он је тај који потписује записник. Полиција и други државни органи надлежни за откривање кривичних дела имају обавезу да поступе по свим захтевима надлежног јавног тужиоца, а ово с тога што ће јавни тужилац у каснијим фазама поступка преузети одговорност за доказивање пред судом. Доношење наредбе о спровођењу истраге пре или непосредно после предузимања прве доказне радње, а најкасније у преклузивном року од 30 дана од дана када је обавештен од стране полиције да је предузета прва доказна радња јавни тужилац ауторизује доказну радњу предузету од стране полиције, те се и та доказна радња има сматрати обухваћеном наредбом о спровођењу истраге, а прибављени докази би се могли користити у кривичном поступку. Најзад, из свега изнетог недвосмислено призилази да су активности јавног тужиоца и полиције нераскидиво

повезане, нарочито у фази предистражног поступка када полиција самостално или уз надзор и по одобрењу јавног тужиоца предузима доказне и потражне радње.

На основу спроведеног истраживања и прегледа домаће и старне литературе долази се до закључка је високотехнолошки развој у великој мери помогао у вршењу увиђаја у односу на стандардне методе. Даље закључујемо да је хипотеза 1: Услед високотехнолошког развоја не постоји адекватна нормативна основа за вршења увиђаја у законодавству Републике Србије – потврђена; хипотеза 2: Утицај високотехнолошког развоја на вршење увиђаја је од значаја за ефикасно и поуздано утврђивања правно релевантних чињеница у кривичном поступку – потврђена и хипотеза 3. Чињенице које се утврђују за време предузимања увиђаја нису од подједнаке важности за кривични поступак – није потврђена.





## Литература

1. Алексић-Миловановић, Ж. (1944). *Криминалистика*. Партенон, Београд.
2. Бејатовић, С. (2014). *Кривично процесно право*. „Службени гласник, Београд.
3. Борисав, П. (2004). *Криминологија*. Правни факултет, Сарајево.
4. Бусарчић, М. (1997). *Бекство учесника у саобраћајној незгоди на путу*. Београд.
5. Голунски, С.А. (1959). *Криминалистика*. Москва, стр. 256-257.
6. Грубач, М. (2003). *Практикум за кривично процесно право*. Службени лист, Београд.
7. Ђурђић В. (2014). *Кохерентност процесног законика као претпоставка ефикасног кривичног поступка*, Правни факултет Универзитета у Приштини са привеменим седиштем у Косовској Митровици.
8. Ђурђић, В. (1998). *Кривично процесно право: ток кривичног процеса*. Студентски културни центар, Ниш.
9. Илић, П. (2010). *Кривично поступак*. Београд.
10. Јовашевић, Д. (2014). *Кривично право, Посебни део*. Правни факултет, Београд.
11. Јовашевић, Д., Јовановић, Љ., Ђурђић, В. (2004). *Кривично право - Посебни део*. Службени гласник, Београд.
12. Киурски, Ј., Вујановић-Порубовић, Л., Савић, С., Вучетић-Драговић, А., Радомировић, А., Радосављевић-Стевановић, Н. (2018). *Приручних за увиђај*. Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд.
13. Кнежевић, С. (2015), *Кривично процесно право: ошти део*, Правни факултет, Ниш.
14. Константиновић-Вилић, С., Николић-Ристановић, В. (2003) *Криминологија*. Правни факултет, Ниш.
15. Кривокапић, В. (1997). *Криминалистичка тактика III*, Полицијска академија, Београд.
16. Модли, Д. (1990). *Органи унутрашњих послова и примена члана 154 ЗКП-а*, Загреб.

17. Модли, Д. (1984). *Сврха увиђаја и примена начела хитности*, Приручник, број 5.
18. Noon, J., Schofield, D., March, J., Evison, M. (2002) Visualising the scene: computer graphics and evidence presentation. *Science & justice*, 42, 2, p. 89 – 95.
19. Павловић, З. (2015). *Кривично процесно право*. Привредна академија, Нови Сад.
20. Симовић, М. (2009). *Кривично-процесно право*. Правни факултет, Бихаћ.
21. Скиба, Б.И. (1986). Криминалистичка проблематика увиђаја места догађаја. *Избор*. Загреб, 1/69.
22. Станковић, Г. (2004), *Грађанско процесно право*, ИП Јустинијан, Београд.
23. Станојевић, П., Игњатовић, А. (2007). *Кривично процесно право*. Привредна академија, Нови Сад.
24. Стевановић, Ч., Ђурђић, В. (2014). *Кривично процесно право, општи део*. Ниш.
25. Стојановић, З. (2006). *Коментар кривичног законика*. Службени гласник, Београд.
26. Филипић, Г.: Доказна вредност увиђаја у кривичном поступку, (у Зборнику-Кривично законодавство-delege lata et de lege ferenda, стр. 197-213.), *Међународни научни скуп*, Приједор, 2015.
27. Шкулић М. (2007). *Кривично процесно право – општи део*. Службени гласник, Београд
28. Шкулић, М. (1998). *Увиђај и криминалистичке верзије*. Београд.
29. Шкулић, М., Алексић, Ж. (2007). *Криминалистика*. Правни факултет, Београд.
30. Шкулић, М., Липовац, К., Жарковић, М. (1997). Увиђај у светлу одредаба југословенског Закона о кривичном поступку, *Безбједност*, бр. 4. стр. 447-461, Београд.
31. Бећировић-Алић, М. (2018). Класификација материјалних доказа у кривичном праву. *Универзитетска мисао - часопис за науку, културу и умјетност*. Нови Пазар. Vol. 17, стр. 188-204.

32. Бјеловук, И., Жарковић, М., Кесић, Т. (2017). Приказивање положаја трагова на месту догађаја при вршењу увиђаја. *Криминалистичка теорија и пракса*, Vol. 4. No. 2. стр. 79-89.
33. Васиљевић, Т., Грубач, М. (2018). *Коментар закона о кривичном поступку*, Службени гласник Републике Србије, Београд. Vol. 17, стр. 188-204.
34. Жарковић, М., Лајић, О., Ивановић, З. (2015). Полицијско поступање приликом обезбеђења места кривичног догађаја као предуслов за успешну форензичку идентификацију. НБП. *Наука, безбедност, полиција*. Vol. 15, бр. 2, стр. 71-86.
35. Лепир, М. (2010). Значај увиђаја као криминалистичке радње. *Годишњика Правног факултета*. Бања Лука, бр. 32. стр. 397-408.
36. Матијевић, М. (2011). Реконструкцијом догађаја се откривају нови и проверавају постојећи докази. *Зборник радова*, Правни факултет Универзитета у Бања Луци, стр. 89-96.
37. Ступар, Љ., Ђорђевић, И., Вукашиновић, М. (2001). Упоредна анализа класичног и мултимедијског приступа изради увиђајне документације, *Наука у служби правосуђа*, Будва – Бечићи.
38. Тошић, Н. (2014). Теоријски и практични аспекти увиђаја. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. Vol. 86. бр. 6. стр. 398-396.
39. Филипић, Г. (2015). Доказна вредност увиђаја у кривичном поступку, (у Зборнику- Кривично законодавство-delege lata et de lege ferenda, *Међународни научни скуп*, Приједор, стр. 197-213.
40. Шкулић, М., Липовац, К., Жарковић, М. (1997). Увиђај у светлу одредаба југословенског Закона о кривичном поступку, *Безбједност*, Београд. бр. 4. стр. 447-461.

#### **ПРОПИСИ:**

1. Кривични законик ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019)
2. Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

3. Закон о јавном тужилаштву ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 - одлука УС)

## САЖЕТАК

Увиђај као доказна радња има за циљ да прикупи трагове материјалне природе настале извршењем кривичног дела (међусобним деловањем материјалних објеката и преносом криминалне информације), а у процесном смислу реч је о непосредном доказом средству. Увиђај је непосредно и у законској форми предузето чулно опажање органа који води поступак о чињеницама важним за решавање конкретног кривичноправног случаја и накнаду штете. Да би сви аспекти увиђаја могли правилно да се сагледају, потребно је, пре свега, да се објасни сам појам и значење термина увиђај. Увиђај се предузима када су у питању она кривична дела чијим су извршењем настале промене, или постоје предмети и трагови остављени у оквиру спољњег света (крвни деликти, саобраћајни деликти, паљевине и сумњиви пожари, разбојништва и разбојничке крађе, саботаже и др.). Увиђај има криминалистичко – оперативни карактер, зато што се највећи број увиђаја врши поводом кривичних дела чији је извршилац непознат, па га је потребно уз примену одговарајућих криминалистичких метода, открити. Да би се непознати извршилац открио, потребно је на месту догађаја пронаћи, обележити и сачувати од уништења предмете и трагове који су у вези са извршеним кривичним делом.

Кључне речи: увиђај, доказивање, радња, значај, кривична дела

## **SUMMARY CRIME SCENE SEARCH**

The investigation as an evidentiary action aims to collect traces of a material nature created by the commission of a criminal offense (by the interaction of material objects and the transfer of criminal information), and in the procedural sense it is a direct means of proof. The investigation is a direct and legal form of sensory perception of the body conducting the procedure on the facts important for resolving a specific criminal case and compensation for damage. In order for all aspects of the investigation to be properly understood, it is necessary, first of all, to explain the very concept and meaning of the term investigation. An investigation is undertaken when it comes to those crimes whose commission caused changes, or there are objects and traces left within the outside world (blood crimes, traffic offenses, arson and suspicious fires, robberies and burglary, sabotage, etc.). The investigation has a criminal-operational character, because the largest number of investigations are carried out in connection with criminal acts whose perpetrator is unknown, so it is necessary to detect it with the application of appropriate criminal methods. In order for an unknown perpetrator to be discovered, it is necessary to find, mark and save from destruction objects and traces related to the committed crime at the scene.

Key words: investigation, proving, action, significance, criminal acts

## БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Ива Крстић је рођена 09. јуна 1992. године. Основну школу ”9. октобар” у Прокупљу завршила је 2007. године као носилац дипломе ”Вук Караџић”.

Гимназију у Прокупљу завршила је 2011. године, такође као носилац дипломе ”Вук Караџић”. Основне академске студије на Правном факултету Универзитета у Нишу уписала је школске 2011/2012 године, а дипломирала је 2017. године са просечном оценом 9.58, чиме је стекла стручно звање ”Дипломирани правник”.

По окончању основних студија на Правном факултету у Нишу уписала је мастер академске студије права на кривично-правном модулу. Извршавајући обавезе на овом нивоу студија, положила је испите из следећих предмета: Право извршења кривичних санкција (оцена 10), Кривично правосуђе (оцена 10), Корпоративно кривично право (оцена 10), Форензичка психологија и психологија судског поступка (оцена 10), Криминалитет насиља (оцена 10), написала је и студијско-истраживачки рад на тему ”Убиство на мах” који је оцењен оценом 10.

У досадашњој професионалној каријери засновала је радни однос дана 20.02.2017 године са послодавцем Жарком Димитријевићем ПР Јавни извршитељ Ниш, на неодређено време, распоређена на радно место помоћника јавног извршитеља.

Познаје рад на рачунару (MS Office- Word, Excel, PowerPoint, Internet...). Од страних језика говори, чита и пише енглески, а служи се и руским језиком.